

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GATS SÜRECİNDE MİMARLIK EĞİTİMİ VE
HİZMETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mimar Onur AKGÜN

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Yapı Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Almula KÖKSAL

İSTANBUL, 2008

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMA LİSTESİ	iii
ŞEKİL LİSTESİ	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Amaç.....	3
1.2 Kapsam ve Sınırlamalar.....	3
2. MİMARLIK HİZMETİNE GLOBAL BAKIŞ.....	5
2.1 Avrupa'daki Yapı	6
2.2 ABD'deki Yapı.....	13
2.3 Türkiye'deki Yapı.....	18
3. GATS SÜRECİ VE TÜRKİYE'DEKİ MİMARLIK HİZMETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	21
3.1 Mimarlık Eğitimi Ve Akreditasyon	27
3.2 Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul.....	41
3.3 Sürekli Mesleki Gelişim	44
4. SONUÇ.....	48
KAYNAKLAR.....	52
ÖZGEÇMİŞ.....	54

KISALTMA LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ACE	Architects Council of Europe
ACSA	Association of Collegiate Schools of Architecture
AIA	American Institute of Architects
AIAS	The American Institute of Architectural Students
ARB	Architects Registration Board
ARE	Architect Registration Exam
COAC	Col·legi d'Arquitectos de Catalunya
CPD	Continuing Professional Development
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
ECTS	European Credit Transfer System
GATS	The General Agreement on Trade in Services
GATT	General Agreement on Trade and Tariffs
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MİAK	Mimarlık Akreditasyon Kurulu
MİDEKON	Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi
MİV	Mimarlık Vakfı
MOBBİG	Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu
NAAB	National Architectural Accreditation Board
NCARB	National Council of Architectural Registration Boards
RIBA	Royal Institute of British Architects
SMG	Sürekli Mesleki Gelişim
SMGM	Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi
TDK	Türk Dil Kurumu
TMMOB	Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odası Birliği
UIA	Union Internationale des Architectes
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WTO	World Trade Organization

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1 ABD’ de Mimarlık Lisansı Alma Süreci (Çıracı, 2003)	14
Şekil 3.1 2007 Aralık Ayı İtibariyle Mimarlar Odası Üye Sayıları.....	24
Şekil 3.2 2007 Aralık Ayı İtibariyle Mimarlar Odası’na Tescilli Büro Sayıları	24
Şekil 3.3 2007 Aralık Ayı İtibariyle Üç Büyük Kent’ teki Mimarlar Odası’na Tescilli Büro Sayıları	25
Şekil 3.4 2003–2007 Yılları Arasında İstanbul’ da Mimarlar Odasına Üye Olmuş Mimar Sayıları	25
Şekil 3.5 2003–2007 Yılları Arasında Türkiye Geneline Mimarlar Odasına Üye Olmuş Mimar Sayıları	25
Şekil 3.6 2003–2007 yıllarında İstanbul’da Mimarlar Odası’na Tescil İşlemini Gerçekleştirmiş Büro Sayıları.....	26
Şekil 3.7 Mimarlık Bölümlerinin Bulunduğu Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Oranları (Fidanoğlu; Coşgun; 2005).	29
Şekil 3.9 2003 yılı verilerine göre mimarlık bölümlerinde toplam ders ve seçmeli ders sayıları (Dostoğlu, 2005).	31
Şekil 3.10 2003 yılı verilerine göre mimarlık bölümlerinde toplam kredi ve proje dersi kredisi (Dostoğlu, 2005).	31
Şekil 3.11 Ülkemizde kurulan ilk mimarlık okulundan bu yana 4 Mimarlık Fakültesinde uygulanan eğitim-öğretim modelindeki değişimler (Aysu, 2005).	36
Şekil 3.12 1982 YÖK. Yasası sonrası Mimarlık Fakültelerinde uygulanan eğitim-öğretim modeli ve mesleği uygulama ilişkileri (Aysu, 2005).	37
Şekil 3.13 1.Öneri Eğitim Modeli: Profesyonel-Uygulamacı Meslek Elemanı (Önel, 2005).	37
Şekil 3.14 2.Öneri Eğitim Modeli: Uzman Meslek Elemanı (Önel, 2005).	38
Şekil 3.15 3.Öneri Eğitim Modeli: Profesyonel-Uzman Meslek Elemanı(Önel, 2005).	38
Şekil 3.16 4.Öneri Eğitim Modeli: Akademisyen-Araştırmacı Meslek Elemanı (Önel, 2005).....	38
Şekil 3.19 Büro Stajının Yapıldığı Kurum (Özer, TMMOB,2003).....	43
Şekil 3.20 Büro Stajının Yapıldığı Yer (Özer, TMMOB,2003).....	43

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1 1995 GATS Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Taahhütleri (TMMOB, 2002).	22
Tablo 3.2 Mimarlık bölümlerinin sayısında yıllara göre artış (Dostoğlu, 2005).....	28
Tablo 3.3 ABD ve Türkiye’ de mimarlık lisansı alabilme koşulları (Çıracı,2003).....	42

ÖNSÖZ

Mimarlık mesleğini sevdiren, bir hayat tarzı olarak benimsememde etkin rol üstlenen, lisans ve lisansüstündeki tüm hocalarımla, tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen, her türlü bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Almula Köksal'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi çalışanlarına ve özellikle Sami Yılmaztürk, Kubilay Önal ve Metin Karadağ'a, yüksek lisans öğrenimim boyunca göstermiş oldukları anlayıştan dolayı TURES Turizm Planlama ve Restorasyon San. ve Tic. Ltd. Şti Yöneticisi Restoratör Mimar Mehmet Alper'e, daima yanımda olan ve desteğini her zaman kalbimde hissettiğim eşim Gülru Akgün'e, hayatım boyunca sevgilerini ve desteklerini hissettiğim annem Hülya Akgün ve babam Durmuş Akgün'e ve tüm aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu çalışmada; GATS sürecinde, ulusal ve uluslararası ölçekte rekabet koşullarında yaşanan dönüşümler ışığında Türkiye’deki mimarlık ofislerinin mevcut durumu değerlendirilmektedir. Avrupa ve Amerika’daki mimarlık ofisleri, mimarlık hizmetleri ve mimarın formasyonu ana hatlarıyla incelenmiş, Türkiye’deki mimarlık ofislerinin dünü bugünü ve yarını anlatılarak, GATS sürecindeki durum aktarılmaya çalışılmıştır.

Global anlamda mimari tasarım ofislerinin incelendiği ikinci bölümde, Avrupa ve ABD’deki mimarlık meslek pratiği ve meslek odalarıyla ilişkileri aktarılmıştır. Mimarların mesleği icra edebilmeleri için sahip olmaları gereken nitelikler ve bunların geliştirilmesi için uluslararası platformlarda yapılan dönüşümler açıklanmıştır. Ayrıca, Türkiye’deki mevcut yapı, GATS ve AB çerçevesinde yaşanan değişimler ve Türkiye’nin bu değişime uyum süreci ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde Türkiye’deki mimarlık ofislerinin genel durumuyla ilgili veriler sunulmuş ve bu durumla ilgili bir değerlendirilme yapılmıştır. Mimarlık meslek edinme ve yetki kullanımına ilişkin güncel durum ortaya konulmuştur. Yapılması düşünülen düzenlemeler aktarılmıştır. Yapılan güncel çalışmalar, mimarlık eğitimi, meslek unvanı kazanma ve mesleğin sürekli gelişmesi konularının üzerinde durulmuştur.

Son bölümde ise GATS sürecinde Türkiye’de mimarlık alanında yapılan dönüşümler; Avrupa ve ABD’deki güncel durum ışığında değerlendirilmektedir. Türkiye genelinde, mimarlık mesleğindeki eksikliklerin giderilmesine yönelik olarak gelecekte yapılacak olan çalışmalara katkı sağlaması hedeflenen öneriler aktarılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Mimarlık Hizmeti; Mimarlık Eğitimi; Eğitim Modelleri; Tasarım Eğitimi; Mimarlık Direktifi; Avrupa, Amerika ve Türkiye’de Mimarlık; GATS.

ABSTRACT

In this study, the current status of Turkish architectural offices during the GATS process has been evaluated under consideration of the recent transformation of the competition on both the national and international scale. Architectural practices in Europe and USA have been investigated with respect to the services being provided and the training of the architects; the past and current circumstances in Turkish architectural offices have been enlightened and the status during the GATS process has been clarified.

In the second section, where the architectural design offices are being investigated from a global perspective, the relations between architectural practices and chambers are being explained. The necessary requirements for architects to be able to practice their profession and the transformation which has been carried out to develop these qualifications on international platforms has been clarified further. Moreover, the current structure in Turkey, the changes experienced during the accession period to the EU and the GATS process, and Turkey's level of adaptation to these changes has been expressed.

In the third section, data regarding the general conditions of Turkish architectural offices has been presented and an evaluation has been carried out. The current status of the acquisition and exertion of authority in the architectural profession has been explained. The planned arrangements have been listed. Emphasis was given to the current studies, architectural education, acquisition of the occupational title and continuous improvement of the profession.

In the last section, the transformation in the field of architecture in Turkey during the GATS process has been evaluated under consideration of the current conditions in Europe and USA. Suggestions to contribute to the architectural profession in Turkey, which are targeted to overcome deficiencies in this field in the future, have been presented.

Keywords: Architectural Service; Architectural Education; Education Models; Design Education; Architectural Directive; Architecture in Europe, America and Turkey; GATS.

1. GİRİŞ

Mimar sözcüğü dilimizde; “yapıların tasarımını yapıp, bunların kurulmasına bakan sanat adamı” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1973). Mimarın görevi, tasarladığı binayı bir bütün olarak görerek, biçimini, taşıyıcı sistemini ve iç mekânlarını da göz önüne alarak, biçim ve taşıyıcı sistemin bina işlevine uygunluğunu sağlamaktır. Mal sahibinin gerçekleştirmek istediği eserin, fikrini, plan ve projelerini oluşturan, bunların yapıda fiilen uygulanmasında mesleki kontrollük hizmetini üstlenen, inşaatın teknik anlamda genel yönetim ve denetim hizmetlerini yürüten meslek topluluğuna dâhil bir kişidir (UIA, 1996). Bir yapının meydana getirilmesinde mimar tarafından üstlenilen eylemlerin tümüne mimarlık hizmeti adı verilir. Mimarlığın bir mesleğe dönüşmesi ve bir hizmet halini alması uzun yıllar süren karmaşık bir süreçler bütünüdür. İnsan yaşamındaki karmaşanın artması, sosyal ve kültürel yapı, kavramlar ve ihtiyaçlar değiştikçe mimarlık da değişmiştir (Kuban, 1973).

Uzun yıllar boyunca, profesyonel mimar olarak tanımlanan kişiler; mimarlık bürolarında deneyim sahibi olanlar veya çok seyahat etmiş ve mimarlık üzerine bilgi edinmiş soylulardır. Bu durum on yedinci yüzyıla gelindiğinde değişmeye başlamıştır. Dönemin sanat ve mimarlık alanında en önemli eğitim kurumu olarak 1671 yılında temelleri atılan Ecole des Beaux Arts, dünyanın her yerinden gelen öğrencilere mimarlık eğitimi vermiştir. 18. yüzyılın değişen koşulları neticesinde; modern malzeme ile modern endüstri yapıları inşa etme zorunluluğu doğmuş, Avrupa okullarında profesyonel anlamda yetişmiş birçok mimar Birleşik Devletlere gitmiş, ülke bu yıllarda modern anlamda ilk profesyonel mimarına kavuşmuştur. Mimarlığın çağdaş tanımının belirlenmesinde en önemli etkiye sahip olan eğitimin şekillenmesi, 19. yüzyılın başlarında Avrupa ve Amerika’daki mimarlık okullarının sayılarının artmasından sonra gözlemlenmiştir. Standardizasyon, kuralların belirlenmesi ve örgütlenme girişimleri 19. yüzyılın sonlarında başlamış, 20. yüzyılın başlarında somut olarak şekillenmiştir (Kostof, 1977).

Değişen ihtiyaçlar, üretim ilişkilerindeki farklılaşmalar, bilim ve teknolojik gelişmelerle birlikte mimarlık mesleğinin kendi içinde ve diğer meslek alanlarıyla olan ilişkisi yeniden şekillendirmektedir. Bu gelişmeler, daha kaliteli ve yüksek standartlarda mimarlık hizmeti vermek gerekliliğini ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği, Uluslararası Mimarlar Birliği ve Avrupa Mimarlar Birliği daha yüksek hizmet standartlarının belirlendiği çalışmalarını sürdürmektedir. Küresel pazarda, mal ve sermayenin serbest dolaşımından sonra, son yıllarda hizmetlerin serbest dolaşımı gündeme gelmiştir. Bu alanda WTO (World Trade Organization

- Dünya Ticaret Örgütü-DTÖ)* ve GATS (The General Agreement on Trade in Services- Hizmet Ticareti Genel Anlaşması)** çerçevesinde ve Avrupa Birliği çerçevesinde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan GATS ile oluşturulan hizmetlerin ülkeler arası serbest dolaşımı olgusu, anlaşmaya taraf ülkeler için çok büyük bir pazar yaratmaktadır. Bu ülkeler anlaşmaya ek olarak verdikleri taahhütler (ülkenin mimarlar odasına kayıtlı olmak şartı gibi) ile kendi pazarlarını sınırlandırabilmektedir. Fakat asıl önemli konu hizmet verilen ülkenin konuyla ilgili standartlarının yakalanması ve kaliteli bir hizmet sunulmasıdır. Bu anlamda, AB üye ülkelerinin eğitim ve meslek standartlarıyla Türkiye'nin standartlarının karşılaştırılması ve ülkelerarası denkliğin nasıl oluşturulacağı ortaya konmalıdır. Uluslararası pazarda mimarlık hizmetinin serbest dolaşımını hedefleyen GATS ile oluşan rekabet ortamında var olabilmek için belirlenen standartların yakalanması zorunludur. Türkiye için birçok olumsuzluğu beraberinde getiren GATS sonucunda oluşan ortam göstermektedir ki; pazardan pay almak ve mevcut payı kaybetmemek için bilinçli bir çalışma programı izlenmesi gerekmektedir.

GATS, hizmetlerin kalitesini yükseltmek, ekonomik işbirliğine ve uluslararası hukuka dayalı bir sistem içinde aynı dili konuşmak için oluşturulan bir anlaşmadır. Hizmet ticaretinin serbestleşmesini öngören GATS kısa vadede, hizmetler alanında ülkelerin durumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, anlaşmaya taraf olan ülkelerin, hizmet ticaretinde mevcut durumdan daha fazla kısıtlayıcı önlemlere yönelmesi önlenebilecektir (TMMOB, 2004).

GATS ile hizmetlerin serbestleşmesi önemlidir, çünkü anlaşmaya taraf ülkeler;

- Anlaşma ile yetersiz ve pahalı hizmet altyapısının yükünden kurtulabilecektir.
- Kendileri için gerekli olan hizmetleri diğer temel ürünler gibi ithal edebileceklerdir.
- Diğer ekonomik faaliyetlere etkileri görülebilen, insanların talep ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bu hizmetlere ulaşabileceklerdir.
- Irklarının ekonomik gelişmesini ve yoksulluğun giderilmesini sağlayabileceklerdir.
- Ekonomik ulusalcılık ve korumacılık yerine, uluslararası hukuku temel alan ekonomik işbirliğini uygulayabileceklerdir.

* Bundan sonra Dünya Ticaret Örgütü, WTO olarak anılacaktır.

** Bundan sonra Hizmet Ticari Genel Anlaşması, GATS olarak anılacaktır.

- GATS ile birlikte, uluslararası anlaşmazlıkları çözebilmek için gerekli olan yasal temeli ve tanım birliğini kullanabileceklerdir.
- Yabancıların, sektöre giriş ve çalışma koşullarını belirlemiş olacaklardır.
- Artan şeffaflık, öngörü ve teknoloji transferini sağlamış olacaklardır (TMMOB, 2004).

Bu durum mimarlık hizmetinin ulusal ölçekten dışarı çıkarak, uluslar arası ölçekte sunulabilmesi için hizmetin niteliğinin değişmesi gerektiğini göstermektedir. Bu değişim, belirlenen standart ve normlar çerçevesinde düzenlenmelidir. Bununla beraber, küresel pazarın sahip olduğu koşulların doğru kavranması ve mimari ofislerin bu pazara uygun hareket etmesi gerekmektedir.

1.1 Amaç

Başta GATS, devamında AB (Avrupa Birliği)* entegrasyonu sürecinde mimarlık hizmeti ulusal ölçekten küresel ölçeye taşınmıştır. Ulusal pazarda yerli mimarlık ofislerinin yanı sıra yabancı ofisler de yer almaktadır. Bu nedenle özellikle ulusal ölçekte rekabet koşullarında önemli dönüşümler yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra ülkemizdeki mimarlık ofisleri de, küreselleşen dünyada, uluslararası ölçekte faaliyet göstermektedirler. Tüm bu nedenlerle mimarlık hizmetinin niteliği değişime uğramaktadır. Bu tez çalışmasının amacı söz konusu değişimler ışığında Türkiye'deki mimari hizmetini değerlendirmektir. Bu değerlendirme, mimarlık ofislerinin mevcut durumunu ortaya koymanın yanı sıra, değişen koşullar çerçevesinde, bu değişime nasıl entegre olunabileceğine ilişkin tartışmaya katkıda bulunmaktır.

1.2 Kapsam ve Sınırlamalar

Bu tez çalışmasının genel kapsamında, Avrupa ve Amerika'daki mimarlık ofisleri, mimarlık hizmetleri ve mimarın formasyonu ana hatlarıyla incelenmiş, Türkiye'deki mimarlık hizmetinin dünü bugünü ve yarını anlatılarak GATS sürecindeki durum incelenmiştir.

Global anlamda mimarlık hizmetinin incelendiği ikinci bölümde, Avrupa'daki ve ABD'deki yapı araştırılmıştır ve mimarlık hizmet standartları incelenmiştir. Bu bölümde, AB gözlemci üyesi ve GATS'ı imzalayan bir ülke olan Türkiye'nin durumu, UIA (Union Internationale des

* Bundan sonra Avrupa Birliği, AB olarak anılacaktır.

Architectes -Uluslararası Mimarlar Birliği)* ve ACE (Architects Council of Europe - Avrupa Mimarlar Konseyi)** ile beraber yürüttüğü çalışmalar anlatılmıştır. 1995 yılında imzalan GATS anlaşması sürecinde, Türkiye'nin durumu özetlenmiştir. Dünyadaki mimarlık mesleği standartlarındaki değişim ve gelişimler hakkında bilgiler verilmiştir. Türkiye'nin uluslararası platformdaki bu değişime uyum süreci ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde, Türkiye'deki mimarlık ofislerinin yapısı ve GATS sürecindeki durumu incelenmiştir. Böylece mimari tasarım ofislerinin genel durumu hakkında güncel veriler elde edilmiştir. Bu veriler ışığında, Türkiye'deki mimarlık hizmetinin genel durumuyla ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Bu genel yapıdan yola çıkarak yapılan değerlendirme, UIA, ACE belgelerinde tanımlanan meslek tanımları, sorumlulukları, yeterlilikleriyle ve diğer dünya ülkeleriyle kıyaslandığında eksiklikler ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ile GATS sürecinde Türkiye'nin bugünkü durumunu ortaya koyan, mimarlık mesleğinde ülke genelindeki eksiklerin belirlendiği, bu eksikler doğrutusunda mimarlar odası tarafından ve ilgili bakanlıklarca yapılan çalışmaların neler olduğu, gelecekte yapılacakların aktarıldığı bir ön araştırma kaynağı hazırlanması hedeflenmiştir.

* Bundan sonra Uluslar arası Mimarlar Birliği, UIA olarak anılacaktır.

** Bundan sonra Avrupa Mimarlar Konseyi, ACE olarak anılacaktır.

2. MİMARLIK HİZMETİNE GLOBAL BAKIŞ

Mimarlık eylemi, en genel haliyle, fiziksel çevrenin insan gereksinimlerini barındırmak üzere düzenlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu durum insanın var oluşundan bu yana onunla birlikte gelişip farklılaşarak günümüze dek ulaşmıştır. İlk insanların barındığı mağaralar ve yerleşik uygarlığa geçtiğinde yapmış oldukları ahşap kulübeler, günümüzdeki çelik ve cam gökdelenler, mimarlığın, tarih öncesi dönemden bugüne kadar olan gelişim sürecini göstermektedir (Biol, 2006).

Her türlü toplumsal değişimden etkilenen bu süreç; bazen mimarlığın kendisinde gözlenerek, oradan topluma yayılması ve toplumu etkileyip değiştirmesi şeklinde gelişirken; bazen de bunun tam tersi olmaktadır. Toplumsal, teknolojik ya da ekonomik gelişmeler mimarlığı etkileyip değiştirmekte, bu doğal ve sürekli etkileşim tarihin hemen her döneminde gözlenmektedir.

Mimar, tasarım ve gerçekleştirme aşamalarında, bu alanda hizmet verenlerin liderliğini üstlenmiştir. Mimarın görevi, oluşturduğu binanın biçimini olduğu kadar taşıyıcı sistemini de tasarlamak, binanın dış görünüşü yanında iç mekânlarını da göz önüne almak, biçim ve taşıyıcı sistemin bina işlevine uygunluğunu sağlamak, mal sahibi veya kullanıcının isteklerine bağlı kalmak olmalıdır.

On yedinci yüzyıla kadar, profesyonel mimarlar, çok seyahat etmiş ve mimarlık üzerine bilgili amatör soylulardır ya da mimarların bürolarında çalışmış çok az teorik eğitim görmüş kişilerdir. 1671’de XIV. Louis zamanında, Fransız mimarların tasarım becerilerini geliştirmek amacıyla Kraliyet Mimarlık Akademisi kurulmuştur. Bu akademi Fransız devrimi sırasında Ecole des Beaux Arts olarak yeniden örgütlenmiştir. En eski sanat ve mimarlık okulu olan bu okul, on dokuzuncu ve yirminci yüzyılın ilk yılları boyunca dünyanın her yerinden gelen öğrencilere mimarlık eğitimi vermiştir. On dokuzuncu yüzyılın ilk yıllarında Birleşik Devletlerde ise hiçbir mimarlık okulu yoktur, istekli mimarlar, diğer mimarların yanında çalışarak kendilerini geliştirmektedir. 1790’dan sonra profesyonel anlamda yetişmiş birçok mimar Birleşik Devletlere göç etmiştir. Benjamin Henry Latrobe’un 1797’de göç etmesiyle Birleşik Devletler modern anlamda ilk profesyonel mimarına kavuşmuştur. Yaşamını başkaları için yapı tasarlayarak kazanan, pratik ve teorik eğitim almış; inşaat faaliyetlerini plana uygun yürütülmesini denetleyen; (mal ve hizmetle ödenmesi yerine) ücreti inşa edilen yapının bedeline göre ödenen profesyonel bir mimar anlayışı ortaya çıkmıştır (Kostof, 1977). Mimarlığın profesyonel bir meslek haline gelmesinden sonra Amerikalı mimarlar Avrupalı

meslektaşlarının bilmedikleri bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorun işlerin çok daha geniş bir alana dağılmasıdır. Mimar Ithiel Town işlerin takibini kolayca yapabilmek için 1829'da Alexander Jackson Davis ile tam ortaklık kurmuştur, böylece ilk mimarlık firması kurulmuştur. On dokuzuncu yüzyılın ortalarından itibaren, 1845'te Richard Morris Hunt ve 1860'ta Henry Hobson Richardson'la başlayarak Amerikalı mimarlar Ecole des Beaux Arts'a katılmaya başlamıştır. Yirminci yüzyılın başlarında, Ecole'de Fransız olmayan en büyük grubu Amerikalılar oluşturmaktadır. Bu sırada Birleşik Devletlerde 1870ler boyunca Cambridge ve Massachusset Enstitüsü'nde ve Urbana Illinois Üniversitesi'nde mimarlık okulları kurulmuştur ve Ecole öğretim yöntemlerini uygulamak üzere eğitmenler getirilmiştir. Mimarlık kayıt ve tescili ilk kez Illinois eyaletinde 1897'de gerçekleşmiştir. Böylece standart hizmetin belirlenmesi ve bu hizmetin kontrol edilmesi için ilk adım atılmış olmuştur (Roth, 2000).

Yirminci yüzyıla gelindiğinde, hızlı gelişimin etkisiyle artan iş kapasitesi, işlerin büyüklüğü ve işin karmaşıklaşması, mimarlık pratiğinin organize edilmesini gerektirmiştir. Mimarların, inşaat ve mekanik mühendislerinin, inşaat firmalarının ve tedarikçilerin eylemlerinin tam ve doğru bir şekilde koordinasyonu sağlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Günümüzde küreselleşme ve hizmetlerin ülkeler arasındaki serbest dolaşımını hedefleyen anlaşmalar ile rekabet ülkelerin ulusal ölçeğini aşarak uluslararası platforma taşınmıştır. Bu gelişmeler ışığında; uluslararası platformda, mimarlığın kalitesinin artırılması amacıyla, mimarlık formasyonunun sürekli güncellenmesi ve gelişmesi söz konusudur.

2.1 Avrupa'daki Yapı

Avrupa Birliği 2000 yılında kendisine Lizbon Gündemi olarak bilinen bir hedef seçmiştir. Bu hedefe göre, genişlemiş Avrupa'nın 10 yıl içinde dünyanın en rekabetçi bilgiye dayalı ekonomisi haline gelmesi öngörülmektedir. Kabul edilişinden bu yana AB'nin siyasal gündemindeki birinci öncelik olarak tekrar tekrar pekiştirilen bu hedefe ulaşmak için Avrupa Komisyonu tarafından daha geliştirilmiş bir Hizmetler İçin İç Pazar Stratejisi (SIM Directive, 2003) önerilmiştir. Bu strateji, hizmet sektöründeki mevcut engelleri kaldırmak ve performans ve üretkenliği iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bu hedefe ek olarak, şu anda Birliğin Gayri Safi Milli Hâsılasının yaklaşık % 70'ini oluşturan Avrupa hizmet sektörünün rekabetçi gücünü arttırmayı hedeflemektedir. Bu strateji 2004 yılında geliştirilerek, İç Pazarda Hizmetler konulu bir Direktif önerisi meydana getirilmiştir (ACE, 2004).

Bu gelişmeler ışığında, AB süreci ve üye ülkelerin uyum sürecinde yaşadığı değişimler Avrupa'daki en güncel konular haline gelmektedir. Bu süreç farklı hizmet alanlarını, mevcut standartları yükseltmek hedefi ile etkilemektedir. Mimarlık mesleği de bu süreçten etkilenen meslek alanlarından biridir. AB'nin mimarlık alanında başlatmış olduğu çalışmalar, mimarlık hizmeti sağlayıcılarının üye ülkeler arasında hizmetlerin serbest dolaşımının önündeki engelleri kaldıracak yasal bir çerçeve oluşturmak amacındadır. Buna ek olarak, üye ülkeler arasında mimarlık meslek uygulamasındaki ve standartlarındaki farklılıklar nedeniyle sınırlar arası hizmet dolaşımını etkileyebilecek mevcut yapıyı iyileştirmek ve meslek standartlarını yükseltmek amacını taşımaktadır [1].

Avrupa'da mimarlık mesleğiyle ilgili düzenlemeler yapan en önemli örgütler şunlardır:

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA - Union Internationale des Architectes)

Bir sivil toplum kuruluşu olan UIA, 1948 'de Lozan'da (İsviçre) kurulmuştur. Yeryüzündeki tüm ülkelerin mimarlarını kendi ulusal örgütlerine bağlı kalarak bir araya getirmek amacındadır. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 116 ülke ve bölgeden 1300000 mimarın üye olduğu bir kuruluştur. UIA, mimarlık eğitimi ve meslek standartlarını yükseltmek hedefiyle temsil ettiği ülkelerde uygulanmak üzere mutabakat metinleri yayınlamaktadır [17].

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE - Architects Council of Europe)

ACE, Avrupa Birliği'ne üye 25 ülkeden ve aday üyelerden tümünün ve ayrıca İsviçre ile Norveç'in de aralarında bulunduğu ülkeleri temsil eden ulusal kayıt ve mimarlık meslek örgütlerini üye olarak kabul eden bir örgüttür. Örgüt, yaklaşık 450.000 Avrupalı mimarı temsil etmektedir. ACE, 1990 yılında kurulmuştur ve temel görevini, mimarlık, mimarlık uygulaması, mimarlık politikası ve yapıli çevre üzerinde doğrudan etkisi olan AB Politikası alanlarındaki gelişmeleri izlemek ve bu alanlarda etkin rol üstlenmek olarak tanımlamıştır (ACE, 2004).

İngiliz Mimarlar Kraliyet Enstitüsü (RIBA – Royal Institute of British Architects)*

En eski mimarlık meslek örgütlerinden biri olan bu kuruluş, 1837 tarihinde İngiltere'de kraliyet tarafından bir vakıf olarak kurulmuştur. RIBA, birçok kurumsal sosyal organ gibi, seçimle iş başına gelen 66 delegenin oluşturduğu bir merkez yönetim kurulu ile yönetilmektedir. Bugün 40500 üyesi bulunan RIBA, İngiltere'de 11 ayrı bölgesel temsilciliği

* Bundan sonra İngiliz Mimarlar Kraliyet Enstitüsü, RIBA olarak anılacaktır.

ve Birleşmiş Milletler genelinde 4 ayrı bürosu bulunan bir kurumdur. RIBA Holdings Board adında, merkez yönetime bağlı bu farklı bölgeleri temsil eden bir de alt koordinasyon birimine sahiptir. RIBA'yı diğer ülke meslek odalarından ayıran kısmı RIBA Trust; mesleğin gelişimi için düzenlenen tüm sosyal aktivitelerin organize edildiği bir alt birimdir. RIBA Trust, yarışmalardan, sergilere, ulusal ve uluslararası ödüllerden, sempozyum ve öğretilere kadar, gerek meslekten, gerekse toplumdan insanları mimarlık dünyasına davet eden stratejik bir birimdir [2].

AB gündeminde mimarlık alanıyla doğrudan ilgili güncel konuları şu şekilde özetlemek mümkündür.

1998 yılında 16 ülke tarafından imzalanan Sorbon Bildirisi ile eğitimde bütünleşmenin 2010 yılına kadar tamamlanması öngörülmüştür. Böylece tüm Avrupa ülkelerinde standart bir eğitim hedeflenmektedir [3]. Bunun yanında "Mesleki yeterliklerin tanınması" direktifinin yürürlüğe girmesiyle, hem Avrupa'daki mimarlık mesleğindeki yeterliliklerin karşılıklı tanınması, hem de mimarların sınırlar arası dolaşımı konusunda önemli mesafeler kaydedilmiştir. Böylece, yeterlik koşullarını sağlayan bir mimarın başka bir Avrupa ülkesinde hizmet vermesi imkânı doğmaktadır. [4].

Avrupa Konseyi Mimarlar Direktifi (1985) 'nde mimar olarak kayıt yaptırabilmek, lisans ve sertifika alabilmek ve bir meslek adamı olarak mimarlık yapabilecek yetkinliğe sahip sayılabilmek için gerekli temel koşullar belirtilmiştir. Bu direktif, UIA - UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu) Mimarlık Eğitim Şartı ile de örtüşmektedir. Mimarlık eğitiminin, bu eğitimden yararlanan kişinin aşağıda belirtilen bilgi ve becerileri kazanmasını temin eden bir nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir[6]:

1. Hem estetik ve hem de teknik gereksinimlere cevap veren mimari tasarımları üretebilecek bir yetenek,
2. Mimarlık tarihi ve teorileri ile bunlarla ilgili sanatlar, teknolojiler ve beşeri bilimler konularında yeterli bilgi sahibi olmak,
3. Mimari tasarımın kalitesini etkileyecek güzel sanatlar konusunda bilgi sahibi olmak,
4. Kentsel tasarım, planlama ve bu kapsamdaki planlama süreci için gerekli beceriler konularında yeterli bilgi sahibi olmak,

5. İnsanlar ve yapılar arasındaki ilişkiyi, yapılar ile çevreleri arasındaki ilişkiyi ve yapılar arasında kalan mekânların insan ihtiyaçları ve ölçeğiyle ilişkilendirilmesini kavramak,
6. Özellikle toplumsal etkileri dikkate alan tekliflerin hazırlanmasında, mimarlık mesleğinin ve mimarın toplumdaki rolünü kavramak,
7. Proje tasarımıyla kullanılan araştırma yöntemlerini ve teklif hazırlanma süreçlerini kavramak,
8. Bina tasarımıyla ilgili olarak strüktürel tasarım, inşaat ve mühendislik projelerini anlamak,
9. İç mekânda konforun ve iklime karşı korunmanın sağlanabilmesi için fiziki problemler ve teknolojiler ile binaların işlevleri konularını yeterli düzeyde anlamak,
10. Maliyet ve imar mevzuatının getirdiği kısıtlamalar çerçevesinde kalarak, aynı zamanda bina kullanıcılarının taleplerini karşılayacak gerekli tasarım becerisine sahip olmak,
11. Tasarım fikirlerini yapılara dönüştürebilmek ve planları genel planlama kararlarıyla bütünleştirebilmek için gerekli endüstriler, örgütlenmeler, yasal düzenlemeler ve süreçler konularında yeterli bilgi sahibi olmak [6][7].

Yukarıda tanımlanan koşulların yanı sıra şu şartların da karşılanması beklenmektedir; mimarlık eğitimi, bir üniversite veya eşdeğer bir eğitim kurumunda, toplamda en az dört yıl tam gün eğitimden veya en az üç yılı tam gün esasına dayalı altı yıl eğitimden oluşmalıdır. Bu eğitim üniversite düzeyinde bir sınavın başarıyla geçilmesi sonunda tamamlanmalıdır. Asgari eğitim süresinin tarifi ile eğitimi AB üyesi bir ülkede tamamlayan bir kişinin aldığı yeterlik, başka bir ülkede otomatik olarak tanınmaktadır [6].

Avrupa’ da mimarlık mesleğiyle ilgili çok önemli çalışmalar yapan ACE’nin 1995 yılında düzenlediği ve referans bir belge niteliğindeki, Avrupa’da Mimarlık Hizmeti Sunucuları için Etik Kurallar belgesinde, bütün mimarlık hizmeti sunucularının eğitim, sınav, staj, sürekli mesleki gelişim ve deneyim yoluyla gelişen sistematik bir bilgi bütününe sahip olmaları gerektiğini belirtilmektedir. Bu süreç, bir mimarlık hizmeti sunucusu mesleki hizmetleri sunmak üzere görevlendirilmesi halinde gerekli yeterliliğe sahip olduğunu kanıtlar nitelikte olmalıdır. Bu belgeye göre, bu standartların üniversite düzeyinde (veya eşdeğer düzeyde) asgari beş yıllık tam zamanlı bir mimarlık eğitimi üzerine kurulması gerekmektedir. Bu eğitimi, iki yıllık tam zamanlı bir mesleki stajın takip etmesi gerektiğini savunan bir politika izlemektedir. Mesleğe kabul olmuş bir mimarlık hizmet sunucusunun sürekli mesleki gelişim

yoluyla gelişimini sürdürmesi beklenmektedir. SMG'nin (Sürekli Mesleki Gelişim)* önemi AB direktiflerinde de belirtilmekte, ayrıca AB ile yapısı genişleyen Avrupa'da sürekli eğitimin ne kadar gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Eğitim ve pratikte çeşitliliğin artmasının sonucu olarak, mimarlar ve bunların bağlı oldukları örgütler için SMG gerekli hale gelmiştir [8]. ACE 2010 yılına kadar üye kuruluşların tümünde SMG'nin kabul edilmesini amaçlamaktadır. Mimarlığın üç aşamalı bir eğitimden oluştuğu düşünüldüğünde (mimarlık eğitimi, mesleki deneyim, sürekli mesleki gelişim), SMG bunun üçüncü ve tamamlayıcı aşamasıdır.

ACE'nin oluşturduğu, Avrupa'daki Mimarlar İçin SMG Kılavuzu'nda SMG'nin önemi şu şekilde açıklanmaktadır:

- İçinde bulunduğumuz yeni Avrupa bağlamında, toplumu, tüketicileri, işverenleri ve politikacıları, Avrupa'nın her yerindeki mimarların yetkinliklerinin, nitelikleri yükseltmenin en önemli göstergesi olan SMG süreci aracılığıyla sağlandığı ve geliştirildiği konusunda temin etmek en önemli konulardan biridir.
- Mimarlık, toplumun mekânsal ve çevresel organizasyonuna önemli ölçüde katkı sağlamaktadır; bu nedenle de, gelecek nesillere bırakılacak mirasa ilişkin endişelerimizi ifade eden sürdürülebilir kalkınma olgusu, mimarlık pratiğine ilişkin yeni yaklaşımlar da getirmektedir.
- Teknolojiler, yasal düzenlemeler ve elde edilebilir malzemeler sürekli değişmektedir. Bu nedenle mimarların mesleklerinin başından itibaren kazandıkları yetkinliği sürdürebilmeleri için bu farklı konulardaki bilgileri sürekli geliştirmeleri gerekir.
- Benzer şekilde, işverenler ve kullanıcılardan gelen talepler de sürekli değişime uğramaktadır ve bu da söz konusu sorunlara karşı üretilecek mimari çözüm önerilerine önemli ölçüde yansımaktadır.
- Mimari müdahalenin talep edildiği alanlar çok çeşitli ve fazla sayıdadır. Mimarlar, yetkinliklerini sürdürebilmek ve o ana kadar uğraşmaya yeterince fırsat bulamadıkları birçok farklı, kendine özgü alanda yeni beceriler kazanabilmek için yaşamları boyunca eğitimlerini geliştirme olanağına sahip olmalıdırlar[9].

* Bundan sonra Sürekli Mesleki Gelişim, SMG olarak anılacaktır.

Bu açıklamalar ışığında; akademik eğitim, mimarlık araştırması, meslek pratiği ve SMG süreçleri yüksek nitelikli mimarların yetiştirilmesinde birbirinden ayıramayacak aşamalar olarak görülmektedir. Yüksek performans beklentisinin her geçen gün arttığı ve değişimin kaçınılmaz olduğu bir dünyada sürekli mesleki gelişimin gerekliliği ortadadır. Mimarlık meslek üyelerinin, mesleği ilgilendiren alanlardaki gelişmelerin hızına ayak uydurabilmek için, gelişimlerini ve performanslarını sürekli yükseltmek için çalışmaları gerekmektedir.

Sonuç olarak Avrupa'daki güncel durum incelendiğinde görülmektedir ki, AB süreci ve GATS anlaşması çerçevesinde ACE'nin ve AB'nin yaptığı çalışmalar mimarlık mesleğinin hizmet standartlarını yükseltmek hedefindedir. Fakat Avrupa ülkeleri arasındaki mimarlık meslek pratiğindeki farklılıklar ülkelerin benzer nitelikte ve kalitede hizmet vermesini güçleştirmektedir. Avrupa'daki ülkelerin meslek örgütleri, AB ve ACE'nin belirlediği direktifler doğrultusunda, benzer standartlara ulaşmak hedefiyle, kendi mimarlık ortamlarına uygun bir şekilde mesleki düzenlemeler yapmayı sürdürmektedir.

Avrupa'daki mimarlık mesleği ülke ülke incelendiğinde, her ülkelerin kendi meslek örgütlerine ve kendi organizasyon yapılarına sahip olduğu görülmektedir ve bu yapılar ülkeler arası farklılıklar göstermektedir. İngiltere ve Almanya incelemesiyle bu farklılıklar açıklanmaya çalışılmıştır.

İlk olarak İngiltere'yi incelediğimizde, mimarlıkla ilgili eğitim programları ve uzmanlık sınavlarını denetlenmesi ve değerlendirilmesi iki kurum tarafından ortak olarak yapılmaktadır. Bu kurumlar, RIBA ve ARB'dir (Architects Registration Board – Mimarlar Kayıt Kurulu)*. RIBA mesleğin uygulanması için gerekli dersleri ve sınavları belirlemektedir. Ders içerikleri her 5 yılda bir yenilenmektedir. Mimar adaylarının 7 (5+2) yıllık eğitimlerini tamamladıktan sonra mimar unvanını kullanabilmek ve uygulama yapabilmek için RIBA'nın kayıt-tescil sınavında başarılı olması gerekmektedir. Mimarlık okulları, derslerini ve sınavlarını RIBA'nın sınav içeriğine paralel bir yapıda yürütmektedir (Eryıldız, 2001).

ARB ise İngiltere'de mimarlık yapabilmek için gerekli olan profesyonel yetkinlik kriterlerini belirlemekten sorumludur. RIBA ve ARB'nin ayrı ayrı saptadığı kriterler RIBA-ARB Joint Validation Panel ile bir araya getirilmektedir ve her beş yılda bir yenilenmektedir. Ayrıca bunlar, Avrupa Konseyi Mimarlar Direktifi (1985)'nde belirlenen 11 kriterle de örtüşen bir yapıdadır. Bu kriterler tasarım, mimarlığın kültürel bağlamı, konstrüksiyon ve mimari

* Bundan sonra Mimarlar Kayıt Kurulu, ARB olarak anılacaktır.

teknolojili çevresel tasarım, iletişim, mesleki çalışma ve yönetim ana konuları çerçevesinde şekillenmektedir (Eryıldız, 2001).

Bu ana konu alanları ve kriterleri şu şekilde özetlenebilir;

- Tasarım, 5 yıl süreli proje temeline dayanan bir öğrenme sürecidir. Bu süreci tamamlayan mimar adaylarının karmaşık bina tasarımına uygun yaratıcı çözümler bulma yetisine sahip olması beklenmektedir.
- Mimarlığın kültürel bağlamı kapsamında, 5 yılı tamamlayan mimar adaylarının; mimarlık tarihi, yöresel mimari, mimarlık teorileri ve sanat tarihi, peyzaj ve kentsel tasarım çalışmalarını tamamlamakla yükümlü olup, toplumların ve yapısal çevrenin geçmiş ve gelecekleri arasındaki ilişkiyi anlama kabiliyetinin olması beklenmektedir.
- Ayrıca mimar adaylarının konstrüksiyon, mimari teknoloji, çevresel tasarım konularında bina tasarımı için uygun strüktür, teknoloji, yapı malzemesi seçimi gibi kararları doğru verebilmesi için yapı teknolojilerinden ve çevresel tasarım konularından haberdar olmaları gerekmektedir.
- İletişim konusunda mimar adaylarından fikirlerini, ana temalarını ve teknik bilgilerini net bir şekilde aktarabilmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda; grafik anlatım ve modelleme tekniklerine, bilgisayar literatürü ve CAD tekniklerine, çizili doküman ve yazılı doküman hazırlama deneyimi gibi niteliklere sahip olmaları beklenmektedir.
- Mimar adaylarının 5 yıllık eğitimi tamamlamalarının ardından kayıt tescil sınavına girmeden önce 2 yıllık meslek deneyimine sahip olmaları gerekmektedir. Bu sürenin sonunda sözleşme yönetimi ve proje finansı konularını kapsayacak şekilde tasarımın hazırlanması ve hayata geçirilmesinde deneyim, organizasyon, yönetim ve mimari işletmede deneyim, uygulanan kanunlardan haberdar olmak, yapı endüstrisine ve toplumuna etik ve profesyonel sorumluluk, profesyonel gelişimin devamlılığı için bağlılık gibi niteliklerin kazanılması beklenmektedir.

Başka bir Avrupa ülkesi olan Almanya'daki mimarlık mesleğiyle ilgili koşul ve kuralları düzenleyen kuruluş Alman Mimarlar Odası'dır. Almanya'daki bütün mimarlar bu kuruma bağlı olarak çalışmaktadır. Bütün eyaletlerde olan toplamda on altı mimarlar odası bu kurum çatısı altında toplanmıştır. Mimarlar Odası'na tüm Alman mimarlar ve Almanya'da çalışan yabancı mimarlar kayıtlıdır. Oda yapıları, bazı eyaletlerdeki bölgesel gereksinimlere göre

farklılıklar göstermektedir (Eryıldız, 2001).

Almanya’da üniversiteler, yüksek teknik okullar, yüksek okullar ve akademiler tarafından mimarlık eğitimi verilmektedir. Bu okulların aralarında eğitim koşulları ve süreleri arasında farklılıklar vardır ve hepsi de Avrupa Ekonomi Topluluğu tarafından tanınmaktadır.

Beş yıllık mimarlık eğitimi süresi içinde, en az altı ay süreyle eğitim içi meslek pratiği yapılmak zorundadır. Mimarlar Odası’na kayıt olabilmek için meslek eğitimi almış olmak ve mesleki pratik deneyim elde etmiş olduğunun kanıtlanması gerekmektedir. Bir yüksek okuldan mezun olunması halinde en az iki yıl bir mimarın yanında pratik deneyim kazanmış olunması şartı aranmaktadır (Eryıldız, 2001).

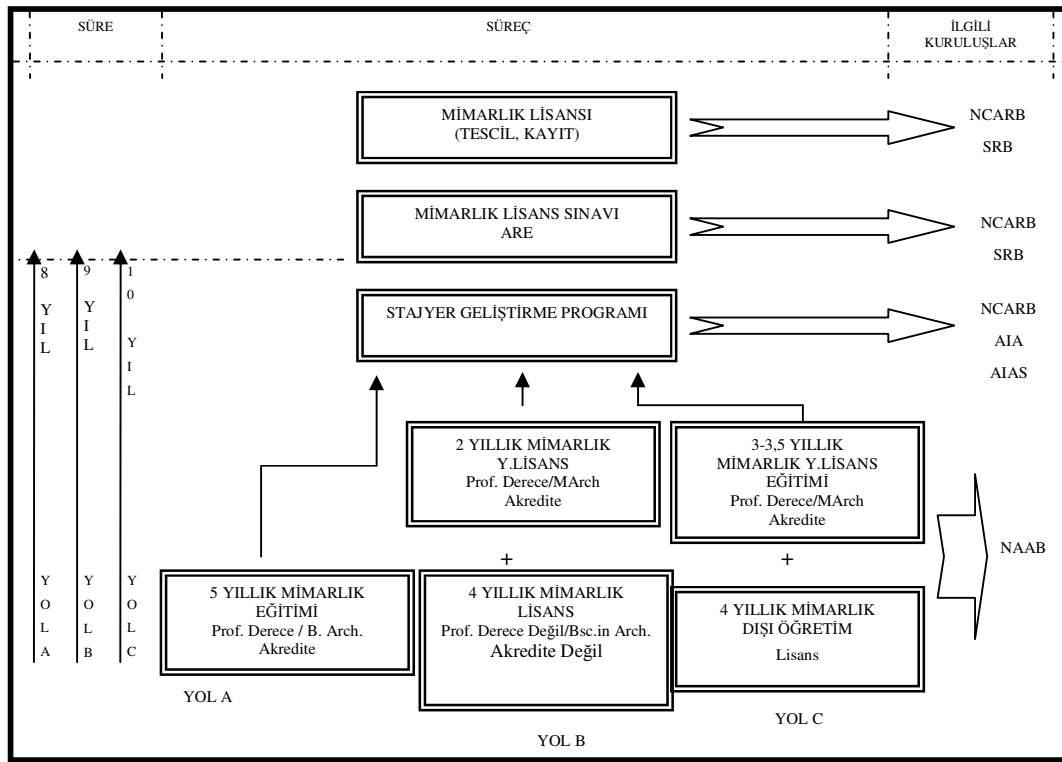
2.2 ABD’deki Yapı

ABD’de de kalitenin artırılması, SMG, teknolojinin doğru kullanılması; Avrupa’da olduğu gibi önem verilen konular olmaktadır. Standartların yükseltilmesi için de mimarlık hizmeti sunucularından sürekli gelişim beklenmektedir. Bu amaçlarla, mesleki gelişmelerin pazar rekabeti, küreselleşme gibi konuları göz önüne alacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde, eyalet yasaları, mimar unvanının kazanılması için bazı koşullar belirlemiştir. Bu koşulların belirlenmesindeki temel amaçlar; toplum sağlığı, güvenliği ve refahıdır. Eyalet yasaları ile mimar adayı, mimar unvanı alarak mesleği icra etme yetkisi kazanmaktadır. Amerika’da mimar unvanı kazanma süreci, eğitim, staj, meslek pratiği, mimarlık lisans sınavı, kayıt-tescil aşamalarından oluşmaktadır. Öncelikle eğitim aşamasının tamamlanması gerekmektedir, bu aşamanın ardından 3 yıl süren meslek pratiği vardır. Bu süreçte ARE (Architect Registration Exam - Mimarlık Lisans Sınavı)* ye kadar üç farklı yol izlenebilmektedir (Şekil 2.1). Birinci yolda, beş yıllık mimarlık okullarından mezun olduktan sonra üç yıl meslek pratiği yapılarak, sekiz yıllık bir süreç izlenmektedir. İkinci yolda, dört yıllık mimarlık lisans eğitimi ardından iki yıllık yüksek lisans eğitimi tamamlanmaktadır. Üç yıllık bir meslek pratiğiyle beraber dokuz yıllık bir sürede unvan kazanılabilecek noktaya gelmektedir. Üçüncü yolda ise mimarlık eğitimi veren kurumlar dışında bir eğitim alınmış ise üç buçuk yıllık bir yüksek lisans eğitimi ile süreç tamamlanmaktadır (Çıracı, 2003).

* Bundan sonra Mimarlık Lisans Sınavı, ARE olarak anılacaktır.

Avrupa’da olduğu gibi ABD’de de giderek yerleşen SMG uygulaması mimarlık mesleğinin uygulanması için gerekli görülmektedir. 1999 yılından başlayarak her AIA (American Institute of Architects - Amerikan Mimarlar Enstitüsü)* üyesi her yıl 18 saatlik mesleki gelişim uygulamasına katılmak zorundadır. Sürekli eğitim verebilecek kurumlar AIA tarafından belirlenmiştir. Mimarlar bu kurumların eğitim programlarına veya diğer kuruluşların mesleki toplantı, seminer çalışmalarına katılmaktadır. Meslek kuruluşlarınca belirlenen koşullar yerine getirilirse, bireysel çalışmalarda meslek içi eğitim kapsamında değerlendirilmektedir. Görülen her eğitim çalışması, standart formata sahip bir rapor aracılığıyla kayıt merkezine bildirilmekte ve değerlendirilmeye alınmaktadır [13].

Şekil 2.1 ABD’ de mimarlık lisansı alma süreci (Çıracı, 2003)

Amerika’da, mimarlık mesleğini uygulama ve mimar unvanı kullanma hakkı sadece eyalet kayıt kurulları tarafından verilmektedir. NCARB (National Council of Architectural Registration Boards - Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi)** bu eyalet kurullarını ulusal

* Bundan sonra Amerikan Mimarlar Enstitüsü, AIA olarak anılacaktır.

** Bundan sonra Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi, NCARB olarak anılacaktır.

düzeyde temsil eder ve kendine üye kurullarla birlikte kayıt ve ruhsat politikalarını uygulamaya çalışır. AIA, üyesi firmalar arasında, yapılandırılmış staj eğitimi için gerekli desteği geliştirir. ACSA (Association of Collegiate Schools of Architecture - Mimarlık Okulları Birliği)*, geleceğin mimarlarını eğiten kuruluşları temsil eder. NAAB (National Architectural Accreditation Board - Ulusal Mimarlık Akreditasyon Kurulu)** bu eğitim kuruluşlarını akredite eder (çoğu eyalet kayıt kurulu, akredite edilmiş bir eğitim programından alınmış mimari lisans derecesini kayıt için ön koşul olarak aramaktadır). AIAS (The American Institute of Architectural Students - Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü)*** ülke çapında geleceğin mimarlarını temsil eder ve bu konumu itibariyle eleştirel gözlemlerle kayıt işlemlerini değerlendirir (Çıracı, 2003).

Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi (NCARB - National Council of Architectural Registration Boards)

NCARB, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eyalet kayıt kurullarını bir araya getiren bir federasyon olarak kurulmuştur. Amerika'daki her eyalet ya da bölgede, mimarların kayıtlarını tutan ve çalışmalarını düzenleyen yetkili birimler bulunmaktadır. Mimarlık mesleği ile uğraşmak için bu yetkili birimlere kayıt yaptırmak zorunludur. Ayrıca bu kayıt kurulları mimarın taşıdığı nitelik ve yeterliliği izleyerek belirli standartlara uyması konusunda denetleme işlevine de sahiptirler. NCARB'in diğer bir önemli görevi de mimarlık meslek uygulama kurallarını belirlemesidir. Uygulamadaki etik kuralları tespit ederek, bunun ulusal ölçeğe uygun olarak oluşturulmasını sağlamaktadır [13].

Kayıt için başvuranların değerlendirilmesinde NCARB'in uyguladığı standartlar ile her eyalet kurulunun uyguladığı standartların büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Bu ulusal belgelendirme sistemi uzun yıllar boyunca başarıyla uygulandığından, Amerikan mimarları kendi bulundukları eyaletin dışındaki eyaletlerde de kayıt olabilme ve çalışma olanağı bulabilmişlerdir. Sistemin başarısı, eyalet kurulları ile NCARB arasında yakın işbirliğini gerektirmektedir. Zamanla eyalet kurulları, kayıt koşullarını NCARB'ın belgelendirme standartları ile aynı çizgiye getirmeye çalışmışlardır (Çıracı, 2003).

Ulusal düzeyde belgelendirme için gerekli standartların tespitine ek olarak NCARB, eyalet

* Bundan sonra Mimarlık Okulları Birliği, ACSA olarak anılacaktır.

** Bundan sonra Ulusal Mimarlık Akreditasyon Kurulu, NAAB olarak anılacaktır.

*** Bundan sonra Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü, AIAS olarak anılacaktır.

kurullarına mesleği uygulama kuralları da önermekte ve kurulların çoğu, mimarların denetimine temel oluşturmak üzere bu kuralları kendi kuralları olarak kabul etmektedir. Birçok eyalet kurulu, kayıtların yenilenmesinde SMG programlarına katılmış olma koşulunu aramaktadır (Çıracı, 2003).

Bir başka ülkenin standartları, NCARB tarafından belgelendirme için aranan koşullarla her bakımdan uyum içindeyse, NCARB, söz konusu diğer ülke mimarlarına NCARB belgesine sahip olabilme ve karşılığında halen NCARB belgesine sahip olanlara da bu diğer ülkede mesleklerini uygulayabilme olanağı getirecek bir karşılıklı tanıma anlaşması modeline sahiptir. Kanada bu ülkelerden biridir [13].

NCARB belgesi almak için vatandaşlık ya da ikamet koşulu aranmamaktadır. NCARB standartlarını karşılayan ama ABD’li olmayan kişiler de belgeyi alabilmektedir. Genellikle ABD dışında yapılan öğrenim ve eğitim, NCARB tarafından bütünüyle geçerli sayılabilmektedir. Mesleği uygulamak için bir mimarın eyalet kurulu aracılığıyla kayıtlı olması şartı aranmaktadır [13].

Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA - American Institute of Architects)

ABD’de, AIA, temel mesleki örgüttür. Üyelik, gönüllülük esasına göre tüm mimarlara ve diğer ilgili vatandaşlara açıktır. Amerika’daki kayıtlı/tescilli mimarların yarısı kadar bir sayı AIA’ya üyedir.

AIA örgütü ile mimarlar, ABD’de kamu ve özel kesimde yapılan çevre konusunda verilen kararları etkileyebilmektedirler. Eyaletlerde ve ulusal düzeyde yasama organlarında mimarların sesini duyurabilmekte AIA oldukça etkilidir. AIA, federal hükümetin icra organlarıyla da mimarlığı ilgilendiren konularda yakın ilişkiler kurmaktadır. Mal sahiplerinin, müteahhitlerin ve mimarların kullandığı standart sözleşme formlarını yayınlayarak AIA, inşaat endüstrisinde temel ilişkileri şekillendirmektedir [13].

AIA, mimarlığa ilişkin araştırmaları desteklemekte, gençlere mimarlığı öğreten akademik kurumları yakından izlemektedir. AIA, akademik akreditasyon sürecini kuran ve destekleyen, içlerinde NCARB ve ACSA’nın da yer aldığı üç örgütten biridir. Mimarlık okullarının programlarında kullanılan eğitim materyalinin geliştirilmesine katkıda bulunabilmektedir. AIA, ayrıca ülkenin her yanındaki mimarlık bürolarında eğitimlerini tamamlamakta olan stajyerlere danışmanlık yapan ve onları yönlendiren bir ulusal sistem kurmuştur (Çıracı, 2003).

AIA, Avrupa ile ortak standartlar yakalamak ve benzer kalitede bir hizmet sunmak adına, ACE ile Mesleki Yeterliliklerin Karşılıklı Tanınması için ortak çalışmalar yürütmektedir [14]. Yürütülen bu çalışmalar ile:

- Aralarında uzmanlık, bağımsızlık, sorumluluk ve dürüstlük gibi niteliklerin de bulunduğu, karşılıklı olarak kabul edilebilir uygulama ve profesyonellik standartlarını oluşturmakta,
- Mimarlar için gelecekte oluşturulacak uluslararası tanıma anlaşmaları için bir model geliştirmekte,
- Performansın düzgün bir şekilde izlenmesi, akademik standartların ve SMG sistemlerinin denetimi de dâhil olmak üzere uygulamanın kolaylaştırılması ve anlaşmazlıkların çözümü için bir yönetim sistemi kurmaktadır.

Bu çalışmalar henüz yasalar çerçevesinde düzenlenmemiştir. Fakat bu oluşumun sağlanmasından sonra, Avrupa'daki mimarlık ofisleri Amerika'daki herhangi bir eyalette hizmet sağlayabileceği gibi Amerika'daki mimarlık ofisleri de aynı hakka sahip olacaktır [14].

Mimarlık Okulları Birliği (ACSA - Association of Collegiate Schools of Architecture)

ACSA 1912'de mimarlık eğitiminin niteliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Birliğin, ABD ve Kanada'daki akredite olmuş mimarlık okullarının tamamından ve programları akredite edilmemiş okullardan oluşan 200 üyesi bulunmaktadır. ACSA her yıl toplantılar düzenleyerek, mimarlık okullarındaki öğretim üyelerine, mimarlık kuramı, araştırmalar ve öğretim ile ilgili bildiriler sunma olanağı sağlamaktadır. Ayrıca, öğretim üyelerinin mimarlık meslek uygulamasında ve öğretim tekniklerindeki değişimleri takip edebilmelerine yardımcı olmak amacıyla, SMG programlarına destek vermektedir (Çıracı, 2003)

Ulusal Mimarlık Akreditasyon Kurulu (NAAB - National Architectural Accreditation Board)

Birçok eyalet kayıt kurulu, kayıt için başvuru sahiplerinin akredite edilmiş bir mimarlık okulundan mezun olmaları koşulunu aramaktadır. Kurullar, NAAB'ın akreditasyon sürecini esas almaktadır. Çoğu eyalette geçerli mevzuat ve bütün eyalet kurullarının getirdiği düzenlemeler, NAAB tarafından akredite edilmiş bir programdan alınmış diploma şartını aramaktadırlar (Çıracı, 2003).

Eğitim kurumları değil, bunların diploma verdikleri eğitim programlar akredite edilmektedir. Akredite edilmiş diğer programlardan diploma veren çoğu kurumun, akredite edilmemiş mimarlık programları da bulunmaktadır. Eğer kayıt için gerekli niteliklerin yerine getirilmesi amaçlanıyorsa, eğitimde seçilecek programın akredite edilmiş olduğuna dikkat edilmelidir (Çıracı, 2003).

NAAB, eğitim programlarının değerlendirilmesinde kullanılan genel kriterleri belirler. Geçerli bir programda yer alması gereken 37 farklı bilgi ve yetenek alanı NAAB tarafından tanımlanmıştır. Uygun görülecek bir programda, gelişmiş bir mimarlık eğitimini oluşturacak mesleki ve genel konulardaki çalışmalar yer almalıdır (Çıracı, 2003).

Akreditasyon sürecinde öncelikle, eğitim kurumu kendi öz değerlendirmesini yapmaktadır. NAAB, bu öz değerlendirmeyi inceledikten sonra, yeniden bir değerlendirmeye tabi tutar ve eğitim kurumuna; programı, öğretim üyelerini ve öğrencileri yerinde inceleyecek olan bir heyet gönderir. Heyette, NAAB temsilcisi ile birlikte AIA, AIAS, NCARB ve ACSA tarafından oluşturulan kişiler yer alır. İnceleme sonucunda heyet, tavsiyelerini, programın akredite edilip edilmeyeceği konusunda son kararı verecek olan NAAB Yönetim Kuruluna iletir [13].

Amerikan Mimarlık Öğrencileri Enstitüsü (AIAS - The American Institute of Architectural Students)

5000'den fazla öğrenciyi temsil etmekte olan AIAS, ABD'deki mimarlık öğrencilerinin en büyük örgütü olarak faaliyet vermektedir. AIAS'ın görevi, mimarlık öğrencilerini, güçlerini, mimarlıkta bilim ve sanatın ilerlemesi konusundaki çabalarını birleştirme ve mimarlıkta öğretim, eğitim, yetişme ve uygulama alanlarında en üst düzeylere varılmasını destekleme olarak belirlenmiştir (Çıracı, 2003).

AIAS; geleceğin mimarlarının öğrenimi, eğitimi, yetişmesi ve sınanması gibi konularla uğraşmaktadır. AIAS, mimar olacak stajyerlerin yeterli düzeyde yetiştirilmelerini ve çalışma koşullarının yasalara uygunluğunu sağlama konusundaki girişimlerin en önünde yer almıştır.

2.3 Türkiye'deki Yapı

Türkiye' de mimarlık mesleğinin gelişimi incelendiğinde; Orta Çağ'da zanaatkar olan mimarın rolü, Osmanlılar döneminde Hassa Mimarlar Ocağı'nın örgütlenmesiyle değişmiştir. 15. yüzyıl ortalarından 19. yüzyıl başlarına kadar süren bu düzen, merkeze bağlı ve tamamen

hiyerarşik bir yapıdadır. İmparatorluğa ait binaların planlanması, inşaat ve tamirâtı, inşaat yapım izninin verilmesi, savaş sırasında orduya hizmet verilmesi, inşaat standartlarının belirlenmesi, fiyat ve ücretlerin belirlenmesi, altyapı çalışmaları ve orduya hizmet gibi görevler ocağın görevlerindendir. İmparatorluk genelinde yapılan tüm inşaatlar ocağın denetiminden geçmek zorundadır. Osmanlının kendi yapısında özel bir mimarlık eğitimi olmamakla beraber, inşaatla ilgili bilgiler askerlik eğitimin bir parçası olarak verilmektedir. Askeri eğitimden sonra yeteneği olanlar seçilip Hassa Mimarlar Ocağına katılmaktadır (Kuban,1973).

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise; 1928 yılından 1954 yılına kadar mimarlar, genel dernek statüsünde çalışan Yüksek Mimarlar Birliği ve Mimarlar Derneği ile mesleki örgütlenmelerini sürdürmüşlerdir. Mimarlar Derneği, mesleki etkinliğin geliştirilmesi ve yasal güvenceler sağlanmasında önemli kazanımlar elde etmiştir. 1954 yılında Mimarlar Odası'nın kurulmasıyla Mimarlar Derneği görevini Mimarlar Odası'na devretmiştir[5].

Mimarlar Odası 1954 yılında çıkarılan 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimarlar Birliği yasası ile kurulmuştur. 1980'li yıllara kadar çalışmalarını ülkenin üç büyük kenti İstanbul, Ankara ve İzmir'de kurulan Şubeler ile yürüten Mimarlar Odası'nın bugün 23 ilde Şubesi 82 kentte Temsilciliği ve 61 kentte Oda Temsilcisi bulunmaktadır. Oda çalışmalarının ağırlıklı bir bölümü Şubeler tarafından gerçekleştirilmekte, oda merkezi birimler arasında eşgüdümü sağlamakta, genel politikaları belirlemekte ve meslek örgütlenmesini merkezi düzeyde temsil etmektedir[5].

Mimarlar Odası'nın görev ve sorumlulukları küreselleşen dünyada yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelere ayak uydurmak için zaman içinde artmıştır. Teknoloji'deki gelişmeler, üretim ilişkilerindeki değişimler, değişen ihtiyaçlar nedeniyle mimarlıktan ve mimardan beklenenler de değişmektedir. Bu sebeple, mimarın formasyonun geliştirilmesi ve sürekli güncellenmesi gerekmektedir. Bu konularla ilgili olarak ve yetki kullanımı konularında yeni uygulamalar geliştirilmektedir. Bu çalışmalara göre, mimarın mesleki hak ve yetkilerle hizmet yapabilmeleri için mesleki öğrenimini tamamlamış olması yeterli değildir. Türkiye'de de bu anlayışla mimar ve mimarlık hizmeti alanlarında düzenlemeler yapılmaktadır. Öte yandan, Türkiye'nin de taraf olduğu GATS ve AB sürecinde TMMOB ve üniversiteler, küresel ölçekte mimarlık hizmetiyle ilgili olarak belirli norm ve kuralların sağlanması ve hizmetlerin serbest dolaşımının sağlanmasında gerekli olan alt yapının oluşturulması için çalışmalar yapmaktadır (TMMOB, 2006). Bu süreçte, Türkiye'nin küresel anlamdaki durumu

incelendiğinde; UIA ve ACE'nin yaptığı güncel çalışmaların TMMOB tarafından takip edildiği görülmektedir. Kuruluşundan başlayarak Mimarlar Odası UIA içinde yer almış, UIA çalışmalarına katılmış değişik dönemlerde UIA Yönetim organlarında da görev almıştır. Ayrıca ACE toplantılarına bir süredir gözlemci üye olarak katılan Mimarlar Odası, 30 Kasım–1 Aralık 2007 tarihlerinde Belçika-Brüksel'de gerçekleştirilen ACE Genel Kurul Toplantısı'nda, 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren oy hakkına sahip olmak üzere ACE'ye özel statüde üye olarak kabul edilmiştir.

3. GATS SÜRECİ VE TÜRKİYE'DEKİ MİMARLIK HİZMETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

GATT (General Agreement on Trade and Tariffs - Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması)* çerçevesinde, 1986'da Uruguay'da başlayan 8. Çok Taraflı Ticaret Görüşmeleri'nde (Uruguay Turu - Uruguay Round), mallardan sonra hizmetlerin de serbestleştirilmesi müzakerelerine geçilmiş, bu çalışmalar 1993 yılı Aralık ayında tamamlanmıştır. 125 ülke söz konusu müzakerelere katılmış ve Ülke Taahhüt ve Muafiyet Listeleri oluşturulmuştur. Uruguay Turunda alınan kararlar üye ülkelerin hükümetleri tarafından 12-15 Nisan 1994 tarihleri arasında Fas'ın Marakeş kentinde imzalanmış ve GATS 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. GATT çerçevesinde belirli aralıklarla pek çok müzakere turu gerçekleştirilmiştir, daha sonra bu anlaşma Uruguay Turu ile uluslararası bir örgüt olan WTO' ya dönüşmüştür (TMMOB, 2004).

1986 yılında başlayan bu çalışmalar, 1995 yılına kadar sürmüştür ve Türkiye'de bu dönemde GATS'ın gerek yazım grubu, gerekse müzakere grubunda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin de kurucu üye olarak imza attığı ve 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe giren Nihai Senet ile ülke Taahhüt ve Muafiyet listeleri, 25 Şubat 1995 tarihinde TBMM'de onaylanmış ve 26 Mart 1995 tarihi itibarıyla, Türkiye'nin WTO' ya üyeliği resmi hale getirilmiştir. Böylece, GATS da bir iç hukuk düzenlemesi haline gelmiştir (TMMOB, 2004). Her ülke, kendi taahhüt ve muafiyet listelerini anlaşmanın eki olarak kabul etmiştir. Anlaşmanın metni standart bir metindir, anlaşma eki taahhüt listeleri ve muafiyet listeleri ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Ülke kısıtlarının tanımlanması sırasında, ulusal politikalara aykırı olması, ulusal güvenlik, kamu sağlığı ve kamu düzeninin bozulması tehlikesinin kanıtlanması durumunda, yabancı tüzel ya da gerçek kişinin pazara giriş koşullarının kısıtlanması mümkün kılınmıştır. Türkiye'nin bu anlaşmaya taraf olmasıyla beraber pek çok sektör gibi mimarlık hizmetleri de açık bir sektör olarak sadece geçici üyelik kısıtıyla taahhüt edilmiştir (Tablo 3.1). Böylece mimarlık hizmet sektörü 144 ülkenin hizmet sunumuna açılmıştır (TMMOB, 2004).

Bu anlaşma uluslararası hizmet ticaretine ilişkin temel kavram, kural ve ilkeleri ortaya koyan ilk çok taraflı anlaşmadır. GATS'ın imzalanma amacı; uzun vadede hizmet ticaretinin serbestleşmesini sağlamak ve kısa vadede, ülkelerin hizmetler alanında durumunu belirlemektir (TMMOB, 2002).

* Bundan sonra Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması, GATT olarak anılacaktır.

Tablo 3.1 1995 GATS mimarlık ve mühendislik hizmet taahhütleri (TMMOB, 2002).

1995 GATS MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ TAAHHÜTLERİ		
Sektör-Alt Sektör	Pazara Giriş Koşulları	Milli Muamele Koşulları
SEKTÖRE İLİŞKİN TAAHHÜTLER		
1- MESLEKİ HİZMETLER		
A. Uzmanlık Gerektiren Hizmetler		
a) Hukuk Hizmetleri (sadece yabancı ve Uluslararası yasalarla ilgili danışmanlık hizmetleri) (861)	1 Kısıtlama Yok 2 Kısıtlama Yok 3 Kısıtlama Yok 4 Kısıtlama Yok	Kısıtlama Yok Kısıtlama Yok Türk Mahkemelerindeki temsilcilik sadece Türk vatandaşlarına tahsis edilmiştir. Kısıtlama Yok
b. Muhasebecilik, danışmanlık ve defter tutma hizmetleri (862)	1 Kapalı 2 Kısıtlama Yok 3 Serbest muhasebeci mali müşavirler** ilgili odaya üye olduktan sonra kendi aralarında şirket kurabilirler. 4 Kapalı	Kapalı Kısıtlama Yok Türk ve yabancı serbest muhasebeci mali müşavirlerin kurduğu ortaklık bürolarında veya şirketlerde yabancı isim ve ünvanlar kullanılmaz. (Bu kısıtlama ilgili mevzuatta yapılacak bir değişiklikle kaldırılacaktır). Muhasebecilik ve Yeminli Mali müşavirlik hizmeti vermek için Türk vatandaşı olmak gerekmektedir.
d/e. Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri (8671, 8672)	1*** Kısıtlama Yok 2 Kısıtlama Yok 3*** Kısıtlama Yok 4*** Kısıtlama Yok	Kısıtlama Yok Kısıtlama Yok Kısıtlama Yok Kısıtlama Yok
* Yıldız "bir bölümün" anlamına gelmektedir. ** Yabancı serbest muhasebeci mali müşavirler, karşılıklılık şartına bağlı olarak, Maliye Bakanlığı'nın teklifi üzerine Başbakan'ın onayı ile yetkilendirilirler. Yabancı mali müşavirler; muhasebecilik, vergi danışmanlığı ve mali danışmanlık hizmetlerini verebilirler, ancak tasdik yetkileri yoktur. *** Yabancılar bu hizmetleri ancak ilgili odaya geçici üye olduktan sonra verebilirler.		

GATS'ın taahhütleri 4 hizmet türü (hizmet arzı çeşidi / mode) üzerinden tanımlanmaktadır. Bunlar;

1. Sınır ötesi ticaret (mode1): Hizmetin, bir üye ülkeden diğer bir üye ülkeye gönderilmesi suretiyle sağlanmasıdır.
2. Yurtdışında tüketim (mode2): Hizmetin, bir üye ülkede, diğer bir üye ülkenin tüketicisine sunulması suretiyle sağlanmasıdır.
3. Ticari varlık (mode3): Hizmetin, üye ülkenin hizmet sunucusu tarafından herhangi bir üye ülkede ticari varlık oluşturmak suretiyle sağlanmasıdır.
4. Gerçek kişilerin varlığı (mode4): Hizmetin, bir üye ülkenin hizmet sunucusu tarafından, diğer bir üye ülkede, ticari varlık oluşturulmadan, gerçek kişi olarak faaliyet gösterilmesi suretiyle sağlanmasıdır (TMMOB, 2002).

Yukarıda GATS Anlaşması çerçevesinde tanımlanan ve Tablo 3.1'de de görülen dört çeşit hizmet için Türkiye'nin tek taahhüdü geçici üyelik kısıtıdır. Anlaşmaya taraf olan diğer ülkelerin kısıtlamaları kendi ulusal pazarlarını korur niteliktedir. Türkiye WTO'nun belgelerinde belirlediği 155 hizmet sektörünün 72'sini açmıştır. Bu sayı yaklaşık olarak tüm

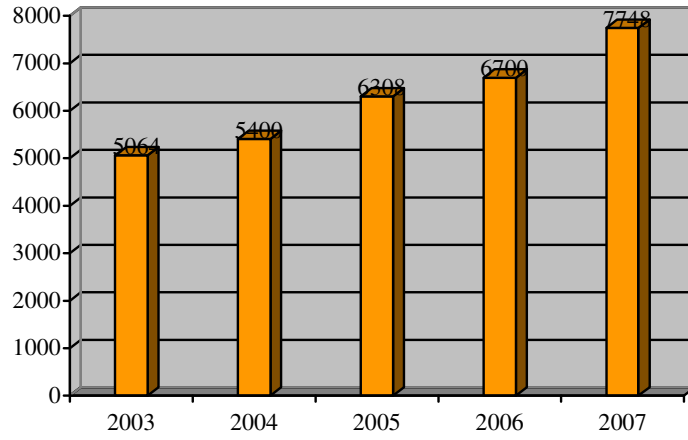
hizmetlerin %46,6'sına eşittir ve gelişmiş ülkelerin taahhüt düzeyi yaklaşık %18 civarındadır. Bu durum, Türk mimarlık ofislerini hem ulusal pazarda hem de uluslar arası pazarda zor bir durumun içine sokmaktadır. Küresel rekabette çok fazla deneyimi olmayan Türk ofislerin durumunu daha da güçleştirdiği gibi ulusal ölçekteki konumunu da riske sokmaktadır (TMMOB, 2002).

Tüm bunların sonucunda, 2000 yılından itibaren Mimarlar Odası ve üniversiteler konuyla ilgili çok kapsamlı çalışmalar başlatmıştır. Bunlar, eğitimden mesleğin uygulanmasına kadar geniş bir ölçekte kalitenin yükseltilmesini ve küresel anlamda bir mimarlık hizmetinin oluşturulmasını hedeflemektedir. Böylece, kendi pazarımızı korumak ve devamında uluslar arası ortamlarda hizmet sunan ofislerimizin varlığını sürdürebilmeleri için gerekli standartlara sahip olunması amaçlamaktadır.

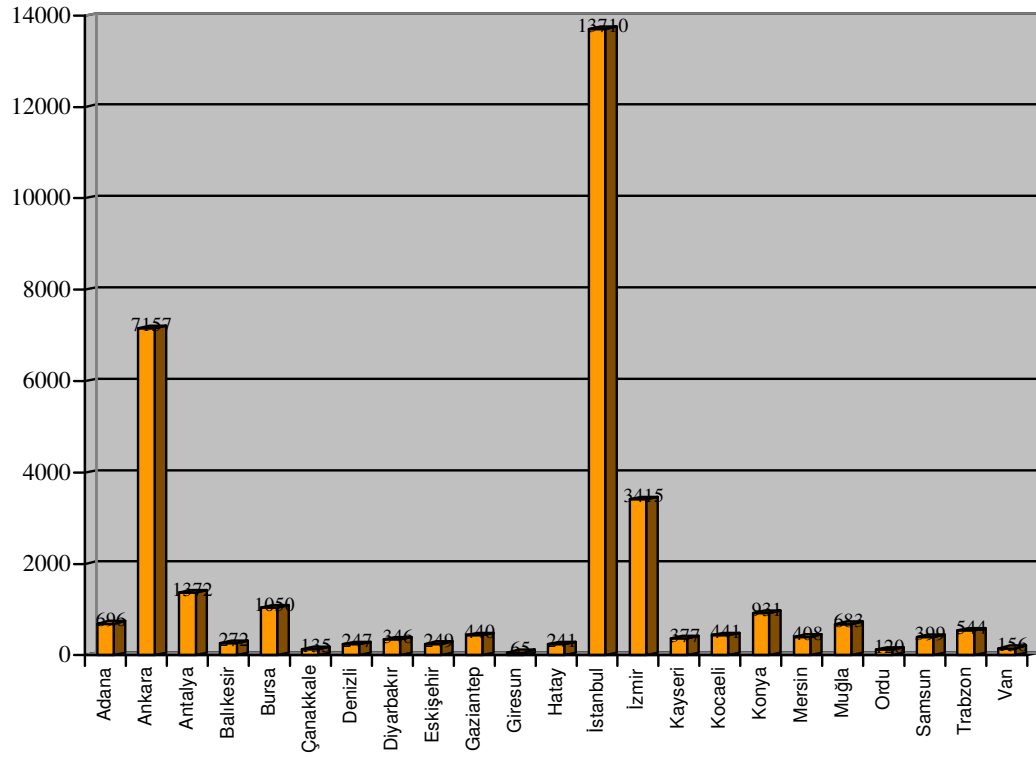
Türkiye'deki Mimarlık Ofislerinin Güncel Durumu

Türkiye'deki mimari tasarım ofislerinin güncel durumu incelendiğinde; Mimarlar Odası'nın Aralık 2007 verilerine göre; TMMOB'ye kayıtlı 33454 üye mimar ve 7748 tane tescilli büro vardır. Son 5 yılda Türkiye genelinde tescil yaptıran büro sayıları şöyledir; 2003'te 5064 büro, 2004'te 5400 büro, 2005'te 6308 büro, 2006 yılında 6700 bürodur. (Şekil 3.1). Üç büyük kent incelendiğinde; İzmir Mimarlar Odası'na 909 büro, 3415 üye; Ankara Mimarlar Odası'na 1080 büro, 7157 üye, İstanbul Büyükşehir şubesine 1741 büro (Trakya ve Yalova dahil), 13710 üye tescil ve kayıt işlemi yaptırmıştır (Şekil 3.2; Şekil 3.3). Bu ofislerin bir kısmı büro tescilleri olmasına rağmen aktif olarak meslekle ilgili çalışma yapmamaktadır. Farklı sektörlere geçmiştir veya yılın belli dönemleri çalışmamaktadır. Bunun sonucunda tescili yapılmış büroların aktiflik durumlarının değişken olmaktadır ve bu rakamlar her dönem farklılıklar göstermektedir. Bu durum net ve sağlıklı sonuçlara ulaşılmasına imkân vermemektedir.

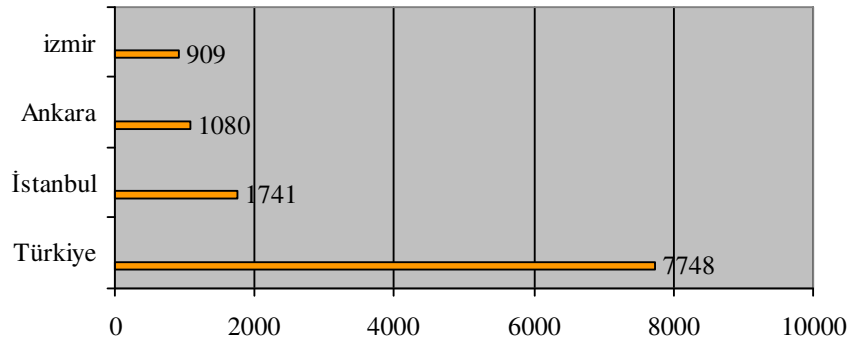
Son beş yılda mimarlar odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'ne kayıt yaptıran yeni üye sayıları 2003'te 257 kişi, 2004'te 348 kişi, 2005'te 479 kişi, 2006'da 564 kişi, 2007' de 525 kişidir (Şekil 3.4). Ayrıca bu yıllar içinde, Türkiye genelinde kayıt yaptıran üye sayıları da 2003'te 833 kişi, 2004'te 970 kişi, 2005'te 1189 kişi, 2006'da 1350 kişi, 2007' de 1241 kişidir (Şekil 3.5). Son beş yılda İstanbul Büyükşehir Şubesi'ne tescil işlemini gerçekleştiren büro sayısı 2003'te 110 büro, 2004'te 133 büro, 2005'te 186 büro, 2006 yılında 225 büro, 2007 yılında 235 bürodur (Şekil 3.6).

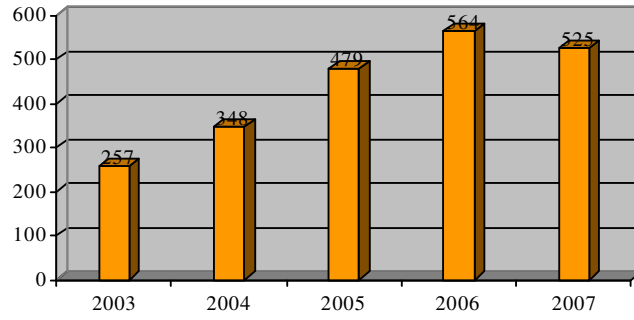
Şekil 3.1 2007 Aralık ayı itibariyle Mimarlar Odası'na tescilli büro sayıları

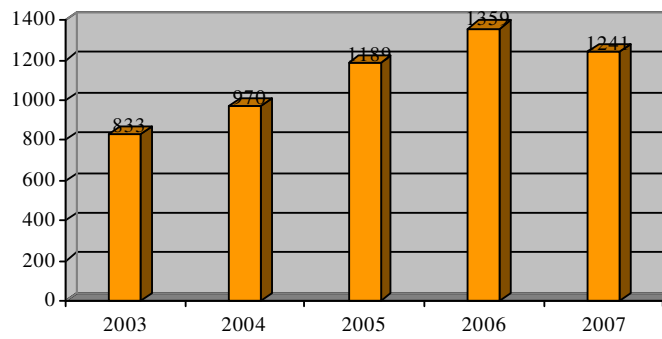
Şekil 3.2 2007 Aralık ayı itibariyle Mimarlar Odası üye sayıları

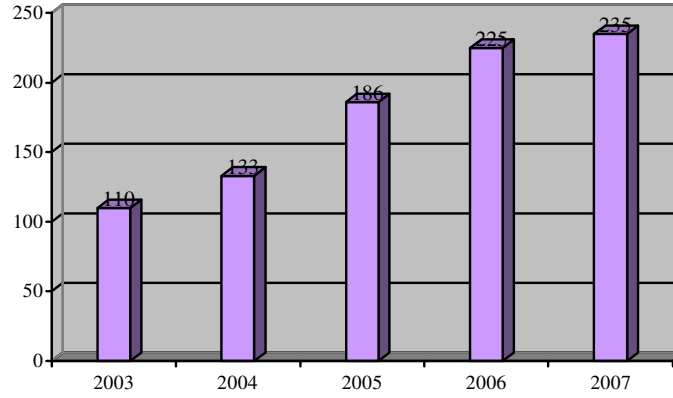
Şekil 3.3 2007 Aralık ayı itibariyle üç büyük kent’ teki mimarlar odası’na tescilli büro sayıları

Şekil 3.4 2003–2007 Yılları arasında İstanbul’ da mimarlar odasına üye olmuş mimar sayıları

Şekil 3.5 2003–2007 Yılları arasında Türkiye genelinde mimarlar odasına üye olmuş mimar sayıları

Şekil 3.6 2003–2007 yıllarında İstanbul’da Mimarlar Odası’na tescil işlemini gerçekleştirmiş büro sayıları

GATS sonrasındaki gelişmelerle, Türkiye’de yabancı ofislerin faaliyetleri artış göstermiştir. Fakat Mimarlar Odası’na resmi olarak kayıtlı sadece 1 yabancı mimarlık ofisi vardır. Ama bunun dışında yabancı ofislerin, Türk mimarlık ofisleriyle ortak olarak gerçekleştirdiği birçok proje örneği mevcuttur. Bu projelerde genellikle, Türk mimarlık ofisinin imza yetkisi kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra fikir projesinin yabancı firmalar tarafından hazırlandığı, uygulama projesinin Türk mimarlık ofislerince hazırlandığı ortaklıklarda görülmektedir. Bu durumun Ulusal ölçekte, Türkiye’deki mimarlık ofisleri için doğuracağı olumsuz sonuçlar şunlardır. Zaman içinde Türk mimarlık ofisleri Yabancı mimarlık ofislerinin altyüklenicisi konumuna gelebilir. Türk mimarlık ofislerinin pazar paylarını kaybedebilir. Toplum ve kültürden kopuk bir yapılaşma gelişebilir.

Bu sonuçlar göstermektedir ki; Türkiye’deki hizmet sunucuların uluslararası nitelikte mimarlık hizmeti sunması kaçınılmazdır. Bunun yanında Uluslararası anlamda, küresel pazarda söz sahibi olan ülkelerin mimarlık ofisleri, hem pazarın sorunlarına ve pazarın standartlarına hem de pazardaki rekabet koşullarına ulusal ölçekte çalışan ülkelerin mimarlık ofislerine varlığını göre daha avantajlı durumdadır. Bu konuyla ilgili olarak, ACE ve UIA küresel pazarda verilecek hizmetlerde bazı standartlar getirmeye çalışmaktadır. Fakat ulusal pazarda hizmet veren ülkelerin bu standartları yakalaması ve ayak uydurması için emek ve zamana ihtiyaçları vardır.

GATS anlaşması, eğitimden meslek uygulamasına kadar geniş bir alanı kapsayacak şekilde diğer taraf ülkelerle denk olmayı, karşılıklı tanıma ve onay verme konusunun çözümünü gerektirmektedir. Türkiye’deki mimarlık ofislerinin, yabancı mimarlık ofisleriyle rekabet

edebilmesi için verdikleri hizmetin niteliğini bu ülkelerle benzer konuma taşımalıdır. Küresel rekabet koşullarını öğrenerek bu koşullara ayak uydurulması gerekmektedir. Mimarlar Odası ve üniversitelerin yaptıkları son dönem mimarlık hizmetinin niteliğini geliştirmeye yönelik çalışmalar bu yönde şekillenmektedir. Bu kurumlar tarafından yapılan güncel çalışmalar, mimarlık eğitimi, meslek unvanı kazanma ve mesleğin sürekli gelişmesine odaklı olarak yürütülmektedir.

3.1 Mimarlık Eğitimi Ve Akreditasyon

Türkiye’de, Batı’daki kurumsal anlamıyla mimarlık eğitimi, ilk kez Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi’nin 1883 yılında eğitime başlamasıyla gündeme gelmiştir. Bu kurum École des Beaux Arts modeline göre düzenlenmiştir. 1927 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi adını alarak yeniden yapılandırılmıştır ve akademinin eğitim süresi 5 yıla çıkartılarak yeni program doğrultusunda tasarım için altyapı oluşturacak matematik, fizik, kimya, geometri, perspektif, malzeme, sanat tarihi ve mimarlık tarihi gibi dersler ilk iki yıla yerleştirilmiştir. İkinci iki yıllık bölüme ise uzmanlık dersleri, mimari proje atölyeleri ve seminerler, son yıl ise öğrencilerin kendi başlarına bir proje geliştirerek mezun oldukları proje çalışmasına ayrılmıştır. Kurum, 1982’ de yükseköğretim yasası kapsamında üniversiteye dönüşerek Mimar Sinan Üniversitesi olarak adlandırılmıştır, 2004 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi adını almıştır (Tökmeci, 2003).

Hendese-i mülkiye adıyla 1884 açılan Sivil Mühendis Mektebi, 1909’da askeri idareden tamamen ayrılarak Mühendis Mekteb-i Âlisi adını almıştır. 1928’de Yüksek Mühendis Mektebi adını alan kurumda birbirinden bağımsız olarak yol inşaatı, inşaat mühendisliği ve planlama bölümleri kurulmuştur. Bu bölümlerde 3 yıllık ortak eğitimden sonra dördüncü, beşinci ve altıncı sınıflarda ihtisas alanlarında eğitim verilmiştir. Mimarlık ve mühendislik bölümleri 1937 yılında birbirinden ayrılmıştır. 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi olarak yeniden düzenlenmesi ile aynı yıl mühendislik ağırlıklı Alman Teknik Üniversite modeli referans alınarak yüksek mühendis mimar yetiştirmek üzere Mimarlık Fakültesi açılmıştır.

1937 yılında kurulan Yıldız Teknik Okulu’nda 1942’ de Mimarlık Bölümü açılmıştır, ancak okul bu dönemde büyük ölçüde ara teknik eleman yetiştirmiştir. Bu okul 1969 yılında İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, 1983’te Yıldız Üniversitesi, 1992’de de Yıldız Teknik Üniversitesi ismini alarak etkinliğini bugüne dek sürdürmüştür (Tökmeci, 2003).

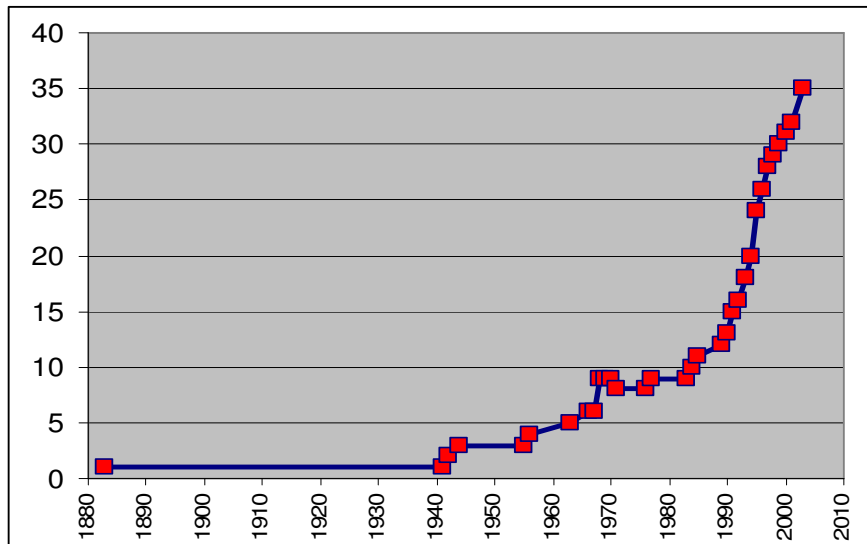
1956 yılında kurulan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ilk çekirdeğini Mimarlık Fakültesi oluşturmaktadır. ODTÜ'nün kuruluşuyla İstanbul dışında Ankara'da mimarlık eğitimi verilmesinin yanı sıra, bir üçüncü modelle eğitim vermiştir. Böylece, ABD'de 2. Dünya Savaşı sonrasında benimsenen ve kısmen Bauhaus'tan esinlenen yeni bir mimarlık eğitimi modeli Türkiye'de uygulanmaya başlanmıştır (Tökmeci, 2003).

YÖK'ün kurulmasının ardından 1980li yıllarda üç mimarlık bölümü kurulmuştur. Ancak, mimarlık bölümlerinin sayısındaki önemli artışın 1990lı yıllarda gerçekleşmiştir. YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın yurtdışında öğretim üyesi yetiştirme programlarına paralel olarak Anadolu'nun çeşitli kentlerinde yeni üniversiteler ve bunlara bağlı 7 mimarlık bölümü kurulmuştur.

Bu dönemde KKTC (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti)'de kurulan vakıf üniversitelerine bağlı 5 mimarlık bölümü, GİRNE Amerikan Üniversitesi (1985), Lefke Avrupa Üniversitesi (1990), Doğu Akdeniz Üniversitesi (1991), Yakın Doğu Üniversitesi (1992) ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi (1996) açılmıştır. Bu bölümler KKTC uyruklu ve yabancı öğrencilerin yanı sıra büyük oranda Türkiye'den gelen öğrencilere eğitim vermektedir (Dostoğlu, 2005).

1990'ların ikinci yarısından bu yana İstanbul'da kurulan vakıf üniversiteleri bünyesinde 6 yeni mimarlık bölümü, Yeditepe Üniversitesi (1996), Beykent Üniversitesi (1997), Maltepe Üniversitesi (1997), İstanbul Kültür Üniversitesi (1998), Haliç Üniversitesi (2000) ve Bahçeşehir Üniversitesi (2001) ile İzmir'de İzmir Ekonomi Üniversitesi (2003) bünyesinde bir mimarlık bölümü açılmıştır (Dostoğlu, 2005).

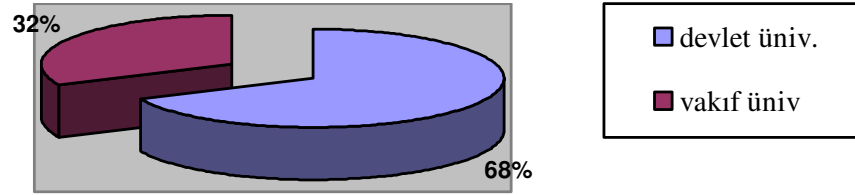
Tablo 3.2 Mimarlık bölümlerinin sayısında yıllara göre artış (Dostoğlu, 2005).

Tablo 3.2’de yıllar içindeki mimarlık bölümleri sayısındaki artış gösterilmektedir. Bu tablodan da anlaşılaçağı gibi 1990lardan sonra mimarlık bölümlerinin sayısında ciddi bir artış gözlemlenmektedir.

2005 ÖSYM Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Kılavuzu’na göre, Türkiye’de 22 devlet ve 7 vakıf üniversitesinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ise 5 vakıf üniversitesinde toplam 34 mimarlık bölümü bulunmaktadır. Bu sayı, henüz Kılavuz’da bulunmayan Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki (Van) mimarlık bölümü ve sadece mimarlık yüksek lisans programı olan Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü (Kocaeli) Mimarlık Bölümü ile birlikte toplam 36’ya çıkmaktadır.

2005 yılında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi ile mimarlık öğrencisi alan yurtdışında 3 üniversite bulunmaktadır. Bunlar, Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi (Bakü-Azerbaycan), Moldova Teknik Üniversitesi (Kişinev-Moldova) ve Gediminas Teknik Üniversitesi (Vilnius-Litvanya) dir. Bu üniversitelerle birlikte YÖK’e bağlı mimarlık bölümü sayısı 39 olarak görünmektedir (Şekil 3.7).

Şekil 3.7 Mimarlık bölümlerinin bulunduğu devlet ve vakıf üniversitelerinin oranları (Fidanoğlu; Coşgun; 2005).

Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Gebze Yüksek Teknoloji Mimarlık Bölümleri hariç 2005 yılında ÖSYS ile mimarlık öğrencisi alan yükseköğretim lisans programları toplam öğrenci kontenjanı ise 1928’dir (Dostoğlu, 2005).

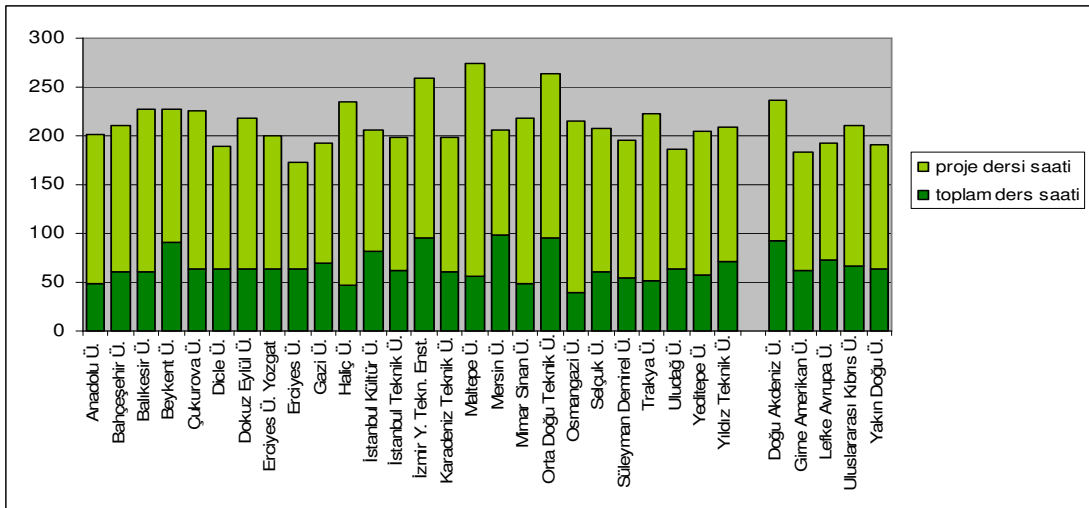
1990’lardan sonra mimarlık eğitimi veren kurumların sayısındaki artış, kontrol ve denetim problemlerini de beraberinde getirmiştir. Altyapıdaki ve eğitim elemanlarının sayılarındaki yetersizlik bu eğitim kurumlarındaki eğitimin kalitesini düşürmektedir. Mimarlık eğitimindeki kalitenin yükseltilmesi, UIA, UNESCO ve ACE kurallarına uyum ve bu kurumların birbirleri aralarındaki eşdeğerliğe ilişkin bir ölçme ve değerlendirme sisteminin düzenli olarak eğitim kurumlarını denetlemesi gerekmektedir. Bu durum mimarlık eğitiminin verilmesinde gerekli niteliklere sahip bir akreditasyon kurumunu oluşturulmasını gerektirmektedir.

Akreditasyon

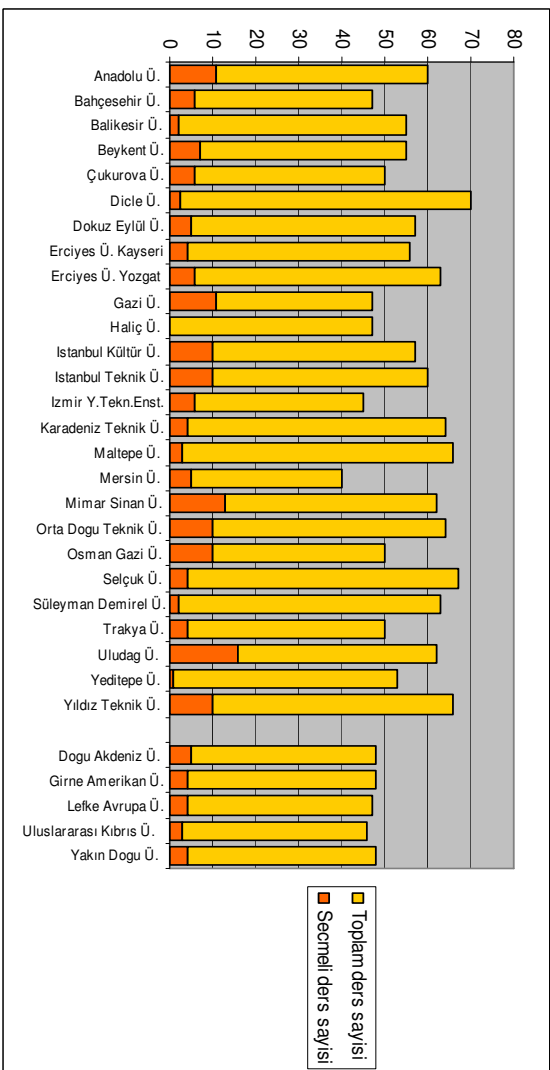
UIA'nın yayınladığı metinlerde mimarlık eğitim programlarının akreditasyonu, ister eğitim kurumunun kendisi tarafından gönüllü olarak talep edilmiş, isterse yetkili kuruluşlar tarafından zorunlu tutulmuş olsun, toplum yararı açısından, öncelikle eğitim programını başarıyla tamamlayarak mezun olanların edindiği standartların, yetkin bir mesleki pratik için gereken tasarım, teknik ve mesleki becerilerin ve kazanılan etik formasyonun yeterli olmasını garanti altına almayı amaçlamaktadır [11].

Oluşturulacak akreditasyon kurumlarının, kriterlerinin nesnel ve doğru saptanmış ölçme sistemine sahip olması, isteğe bağlı ve yol gösterici bir anlayışla üniversitelerin kurumsal yapılarını koruması, bir standart dayatması getirmeden kurumların kendi hedeflerini esneklik ve uyum içinde düzenlemesi, toplam kalitenin yükseltilmesi amacıyla uygun olarak kurumlaşması sağlanmalıdır (Önel, 2005).

Türkiye'deki mimarlık eğitimi veren kurumlar çerçevesinde Neslihan Dostoğlu'nun yaptığı çalışma mevcut durumu ortaya koymaktadır. Neslihan Dostoğlu'nun yaptığı tespitler göstermiştir ki; mimarlık bölümlerinde toplamda ortalama ders saatleri 212'dir, fakat farklı okulların mimarlık bölümlerindeki ders saatleri arasında 102 saatlik bir farklılık gözlenmektedir (Şekil 3.8). Bunun yanında iki uç örneğe bakıldığında bir üniversite 70 ders alınmasını zorunlu kılarken bir diğer üniversitede bu durum 40 ders ile sınırlı tutulmuştur (Şekil 3.9). Ayrıca şekil 3.10'da görüldüğü gibi proje derslerinin saatlerinde ve kredilerinde de farklılıklar olabilmektedir (Dostoğlu, 2005).

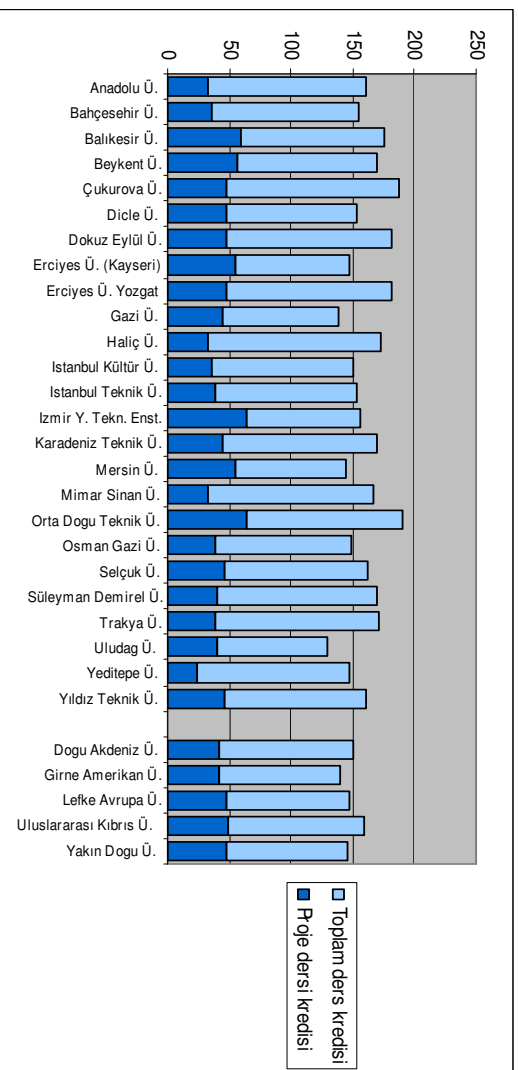

Şekil 3.8 2003 verilerine göre mimarlık bölümlerinde toplam ders saatleri ve mimari proje dersi saatleri (Dostoğlu, 2005).

Şekil 3.9 2003 yılı verilerine göre mimarlık bölümlerinde toplam ders ve seçmeli ders sayıları (Dostoglu, 2005).

Bu veriler ışığında Türkiye’deki mimarlık eğitimi incelendiğinde, eğitim kurumları arasında, çok farklı nitelikte ve denetimden uzak bir mimarlık eğitimi gözlemlenmektedir. Günümüz koşulları göze alındığında ise, mimarlık eğitiminin bütünsel ve kurumlar arası akreditasyon içinde ele alınması kaçınılmazdır. Ulusallığın yanı sıra küresel ölçekte, eğitim veren kurumlarla da akreditasyonun sağlanması gerekmektedir.

Şekil 3.10 2003 yılı verilerine göre mimarlık bölümlerinde toplam kredi ve proje dersi kredisi (Dostoglu, 2005).

Bunlara ek olarak, AB'nin 2005 yılında yayınladığı mesleki yeterliliklerin tanınması hakkındaki direktifte mimarlık eğitimin süresi tanımlanmaktadır. Buna göre; mimarlık eğitimi, bir üniversite veya eşdeğer bir eğitim kurumunda tam gün esasına dayalı kesintisiz dört yıl süreli teorik ve pratik eğitim ya da tam gün esasına dayalı bir üniversitede en az üç yıl temel olmak üzere altı yıl süreli teorik ve pratik meslek çalışması tamamlanmalıdır. Eğitim bundan sonra yapılacak üniversite düzeyinde bir sınavın başarı ile geçilmesi sonucu tamamlanmaktadır. Üniversite düzeyinde olan bu eğitim, mimarlık eğitiminin teorik ve pratik yönleri arasında denge kurmalı ve daha önce Avrupa'daki Yapı incelenirken anlatılan 11 maddeden oluşan bilgi ve becerilerin kazanılmasını garanti etmelidir [10].

Mimarlık eğitimi bütününde kişiye bilgi ve beceriyi kazandırması için öngörülen 11 kriter incelendiğinde, hem Mimarlar Odası, hem de Mimarlık eğitimi veren kurumlar ülkemizin bulunduğu coğrafyadaki farklılıkları ve kendine özgü özellikleri dikkate alarak 4 kriterin daha eklenmesi gerektiği üzerinde uzlaşmaya varmışlardır. 12.13.14.15. inci maddeler bu bağlamda 11 maddelik bilgi ve beceri paketine eklenmiştir.

1. Kentsel, doğal ve arkeolojik sit alanlarının ve kültürel mirasın korunması amacıyla tarihsel-kuramsal-uygulama bilgi ve becerilere sahip olmak,
2. Doğal afetler veri olarak kabul edilerek, güvenli yapı tasarımı ve her türlü yapı çevrenin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda özgün eğitim almış olmak,
3. Tasarım sonrası proje üretimi sürecinde gerekli olan danışmanlık, müşavirlik, fizibilite, ihale dosyası hazırlanması; karşılaştırmalı keşif, şartname hazırlanması; imalat projesi hazırlanması; mimari proje hazırlanması, iş ve işlem takibi için gerekli hukuk bilgisine, proje yönetimine ilişkin bilgi ve beceriye sahip olmak,
4. Yapı üretimi sürecinde gerekli olan proje ve şantiye koordinasyonu, planlaması, inşaat yönetimi, mesleki kontrollük, üretim ve yapı denetimi vb. gibi konularda gerekli bilgi ve beceriye sahip olmak.

2001 yılından bu yana yapılan dört Kurultay süreci ile Lisans-Lisansüstü Atölyesi ve MOBBİG (Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu)* toplantılarında, Mimarlık eğitimi veren akredite olmuş (akranlığı kabul görmüş) bir kurumdan mezun olarak diploma veya sertifika alınması konusunda tartışmalar yapılmıştır.

* Bundan sonra Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu, MOBBİG olarak anılacaktır.

Bu bağlamda eğitim kurumlarını akredite etmek amacıyla 2005 yılında kurulan MİAK (Mimarlık Akreditasyon Kurulu)*, üniversiteler arasındaki farklılıkların giderilmesi, belirlenen kriterleri sağlayan üniversitelerin ulusal akreditasyonunun sağlanması görevini üstlenmiştir. Belirlenen kriterler Avrupa Birliği, AB eğitim kriterleri, NAAB eğitim kriterlerine temellendirilmiş, 35 eğitim kriteridir.

MİAK'ın temel amacı mimarlık eğitimini değerlendirme ve yetkinlik çalışmaları aracılığı ile geliştirmektir. Böylece, daha iyi eğitilmiş ve kalitesi yükseltilmiş mimarlar yetiştirilerek toplum refahının ileri götürülmesi hedeflenmiştir.

Akreditasyon ve onay konusunda MİAK çalışmalarını sürdürmektedir. ACE ve Avrupa Mimarlık Okulları Birliği, kendi mimarlık okullarıyla işbirliği konusunda ortak bir çalışma gurubu kurmuşlardır. Aynı ortam ülkemizde de MOBBİG ve MİDEKON'la (Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi) **, Mimarlar Odasının düzenli olarak fikir alışverişi sağlaması konusunda da bu şekilde sağlanmaktadır.

Akreditasyonla ilgili bir diğer konu ise ders kredileridir. Şu anda YÖK tarafından oluşturulan mevcut öğretim planlarındaki kredi sistemi'nin bütçe kanunları esas alınarak öğretim elemanlarının ders yüklerinin saptanmasına yönelik bir amaç taşımaktadır. Kurumlar arası öğrenci-öğretim elemanı hareketliliğinin amaçlayan Erasmus ve Sokrates projelerinde eğitimin süresinden çok, öğretim planları, ders içerikleri ve mimar adaylarının ders içi ve dışı etkinliklerinin değerlendirilmesini amaçlayan kredi transfer sistemi ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak MOBBİG toplantılarında ve Kurultaylarda öğrenci performansını ölçmeye yönelik, ECTS (European Credit Transfer System - Avrupa Kredi Transfer Sistemi) *** ile de örtüşen bir kredilendirme hedeflenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Pekel-TMMOB, 2005).

Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS - European Credit Transfer System)

AB eğitim programı SOCRATES'in yükseköğrenime ayrılan programı ERASMUS'un başlamasıyla, öğrencilerin yurtdışında görmüş oldukları eğitimlerinin tanınması, hem kendileri hem de ülkelerindeki yükseköğretim kurumları için sorun haline gelmiştir. ECTS

* Bundan sonra Mimarlık Akreditasyon Kurulu, MİAK olarak anılacaktır.

** Bundan sonra Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi, MİDEKON olarak anılacaktır.

*** Bundan sonra Avrupa Kredi Transfer Sistemi, ECTS olarak anılacaktır.

öğrenci hareketliliğini kolaylaştırmak ve öğrencilerin yurtdışında gördükleri eğitimlerinin kendi ülkelerinde tanınmasını garanti altına almak için AB tarafından 1980lerin sonuna doğru geliştirilmiştir. ECTS, ilk olarak 1988 yılında ERASMUS Programı altında kurulmuştur. 6 yıllık pilot uygulamanın başarısı, üzerine ECTS, ERASMUS'a dâhil edilmiştir (1995–1999). 1998 yılı başlarında ise ECTS Rehberlik Ağı oluşturulmuştur. Socrates kapsamında her yıl 200.000 öğrencinin dolaşımı söz konusudur.

Ülkeler arasındaki gerek eğitim, gerekse notlandırma sistemlerindeki farklılıklar nedeniyle, öğrencilerin ders yüklerinin belirlenmesinde ve aldığı notların transferinde bir çeşit ortak dil kullanılması gerekmektedir. Bu amaçla her ders için ECTS kredisi (ECTS credit) belirlenmektedir, alınan notlar ise ECTS notlandırma sistemi (ECTS grading scale) yardımıyla harf notuna dönüştürülmektedir.

ECTS kredisi, öğrencinin bir dersi başarıyla tamamlayabilmesi için yapması gereken çalışmaların tümünü (teorik ders, uygulama, seminer, bireysel çalışma, sınavlar, ödevler, v.b) ifade eden bir birimdir. ECTS'de bir akademik yıllık eğitime 60 kredi, bir dönemlik eğitime ise 30 kredi verilmektedir. 1 akademik yılda 3 dönem uygulaması bulunan kurumlarda, her bir dönem için 20 ECTS kredisi verilmektedir.

Kısaca ECTS kredisi, bir akademik yılı herhangi bir yükseköğretim kurumunda tam zamanlı olarak tamamlamak için gereken toplam çalışma zamanına göre ilgili dersin ne kadar çalışma gerektirdiğini belirten bir sayıdır. Dersler İçin ECTS Kredisinin Belirlenmesi bir akademik yılda alınması gereken tüm derslerin kredilerinin toplamının 60 olması zorunluluğudur. Derslere ECTS kredisi verilmesi, bir tür dönüştürme işlemidir. ECTS kredisi sadece ders saatine bağımlı olmayıp, o dersin oluşturduğu tüm iş yükünü kapsar. Ders saati, eğer bir ders klasik olarak yapılıyorsa, iş yüküyle ve dolayısıyla ECTS kredisiyle doğrudan ilgilidir.

Zorunlu ve seçmeli derslerin tümüne ECTS kredisi verilmelidir. İzlenen programdan mezun olabilmek için alınması zorunlu olan tez çalışması, proje çalışması veya staj gibi çalışmalara da ECTS kredisi verilmelidir. ECTS notlandırma sisteminin ana amacı, öğrencinin performansı hakkında yükseköğretim kurumlarına ek bilgi vererek şeffaflığı sağlamaktır.

Türkiye'nin Erasmus programına girişi 2004 yılında olmuştur, fakat ECTS Türkiye'de henüz tam olarak oturmuş bir sistem değildir. Ayrıca AB konseyinde kabul edilen SIM direktifi doğrultusunda meslek sorumluluğunu üstlenebilmek için en az 300 ECTS kredisi bir

eğitimden geçmek gerekmektedir. Fakat Türkiye’deki mevcut sistemle 4 yıllık lisans eğitimi, en fazla 240 krediyi karşılamaktadır. Bu kredi, yine üniversitelerde yapılacak ek bir eğitimle (yüksek lisans gibi) tamamlanmak zorundadır.

Türkiye’de Mimarlık Eğitim Modelleri

Türkiye’de öğrenciler ÖSYM sınavıyla üniversite ve yüksekokullara girmekte, bu okullardan bir meslek sahibi olarak mezun olmaktadır. Bu durum her zaman öğrencinin yetenek ve ilgi alanlarına uygun meslek seçmesine imkân vermemektedir. Mimarlık gibi özel yetenek gerektiren bir mesleğin merkezi sistemle öğrenci kabul etmesi akademik ve iş çevrelerinde tartışılan bir konudur. Bir diğer problemde, farklı mimarlık fakültelerinde verilen eğitim programlarıdır. Yurtdışında olduğu gibi, Türkiye’de de farklı ihtiyaçlar doğrultusunda farklı mimarlık okulları kurulmuşsa da 1981 üniversiteler yasasından sonra tüm mimarlık okullarının eğitim ve öğretimleri birbirine yakın bir hale getirilmiştir (Şekil 3.11).

Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) bünyesinde 1883 yılında eğitime başlayan ve Türkiye’nin ilk mimarlık bölümü 5 yıllık kesintisiz ve tek aşamalı eğitimle 1982 yılına kadar yüksek mimar unvanı ile meslek elemanı yetiştirmeye devam etmiştir.

Mühendis Mekteb-i Alisi (İstanbul Teknik Üniversitesi), 1940’lı yıllarda eğitime başlayan mimarlık bölümünde 5 yıllık kesintisiz ve tek aşamalı eğitim modelini 1974 yılına kadar sürdürmüştür. Bu yıldan sonra 1982 yılına kadar 4 yıl lisans, 2 yıl yüksek lisans programları ile iki aşamalı eğitim modeline geçmiştir.

Orta Doğu İleri Teknoloji Enstitüsü (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) 1956 yılında 4 yıl lisans 2 yıl yüksek lisans programlarıyla iki aşamalı eğitim modelle başlamış ve 1982 yılına kadar mimar, yüksek mimar unvanı vermeye devam etmiştir.

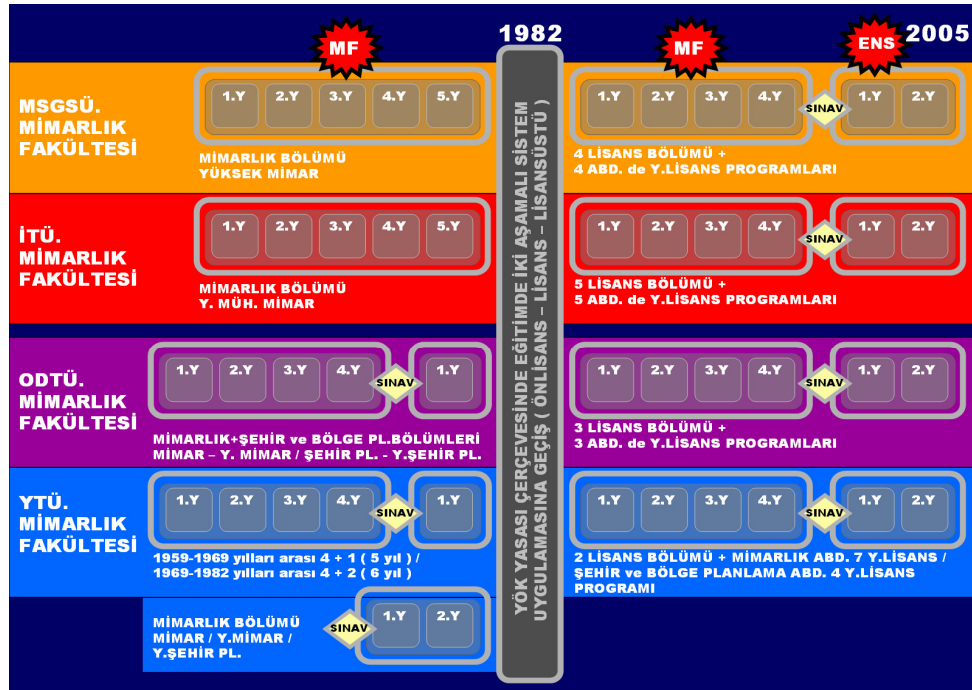
İstanbul Teknik Okulu (Yıldız Teknik Üniversitesi), 1940’lı yıllarda mimarlık bölümünde 4 yıllık tek aşamalı bir modelle eğitime başlamış, 1959 yılında 4 yıl lisans, 1 yıl, daha sonra 2 yıl yüksek lisans programları ile eğitime 2 aşamalı olarak devam etmiştir.

Yüksek Öğretim Kurumları, 4.11.1981’de kabul edilen 2547 sayılı kanun ve 20 Temmuz 1982 ‘de çıkan 41 sayılı kanun hükmünde kararname ile yeniden yapılanarak bugünkü eğitim modelini uygular duruma getirilmiştir. 1982 yılından sonra bütün yüksek öğretim kurumlarında eğitim sistemi 4 yıl lisans (2 yıl ön lisans + 2 yıl), 2 yıl yüksek lisans olmak

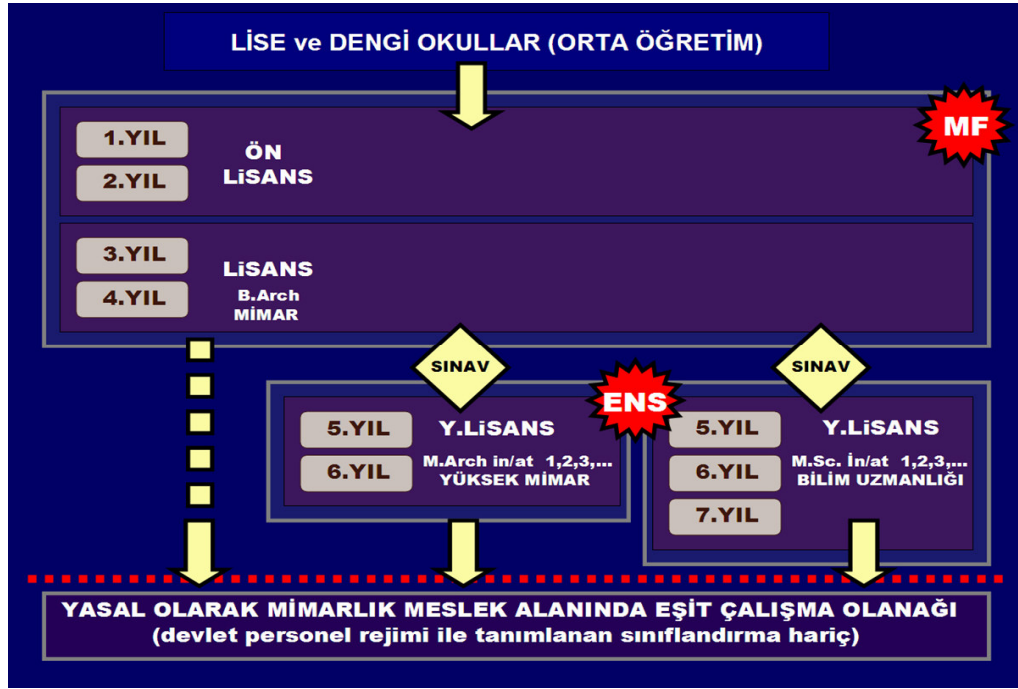
üzere toplam 6 yıllık kesintili iki aşamalı modele göre şekillenmiştir (Şekil 3.12).

Türkiye’de 2006 yılına kadar mimarlık eğitimi veren 4 yıllık bir kurumda lisansını tamamlayan bir kişi mimar unvanını kazanmaktaydı. 2006 yılından itibaren mezun olan öğrencilerin diplomalarında “mimarlık eğitimi almıştır” yazılarak çeşitli adımlardan oluşan bir unvan sisteminin oluşturulması amaçlanmaktadır. Eğitim içi staj ve meslek pratiği bu sürecin diğer adımlarını oluşturmaktadır.

Mevcut eğitim modelinde (Şekil 3.12), 4 yıllık lisans programını tamamlayanlar “Mimar”, 2 yıl ya da 3 yıllık yüksek lisans programlarını tamamlayanlar “Yüksek Mimar”, belirli bir uzmanlık programında diploma almışsa, o alanda uzman olan “Yüksek Mimar” veya “Bilim Uzmanlığı” unvanları kazanmaktadırlar. 4 yıllık lisans eğitimini tamamlayarak “Mimar” unvanı kazanan, 2 yıllık lisans programını tamamlayarak “Yüksek Mimar” unvanı kazanan veya “Bilim Uzmanlığı” kazanan kişiler bu unvanlarla Mimarlar Odası’na kayıt yaptırabilmektedir. Ayrıca, yasalarla korunan eşit çalışma hakları, yetki ve sorumluluklara sahip olmaktadır. Bu durum, yapılan Kurultaylar’da ve MOBBİG toplantılarında da ortaya konulduğu gibi, 6 ya da 7 yıllık bir eğitim programını tamamlayanların deneyim, bilgi ve birikimlerini göz ardı eden bir oluşumdur (Aysu, 2005).

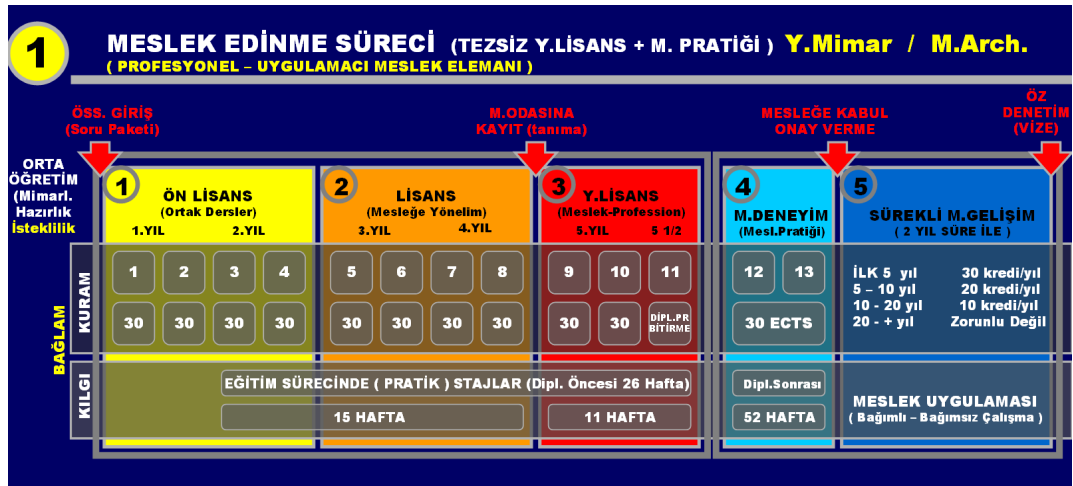

Şekil 3.11 Ülkemizde kurulan ilk mimarlık okulundan bu yana 4 Mimarlık Fakültesinde uygulanan eğitim-öğretim modelindeki değişimler (Aysu, 2005).

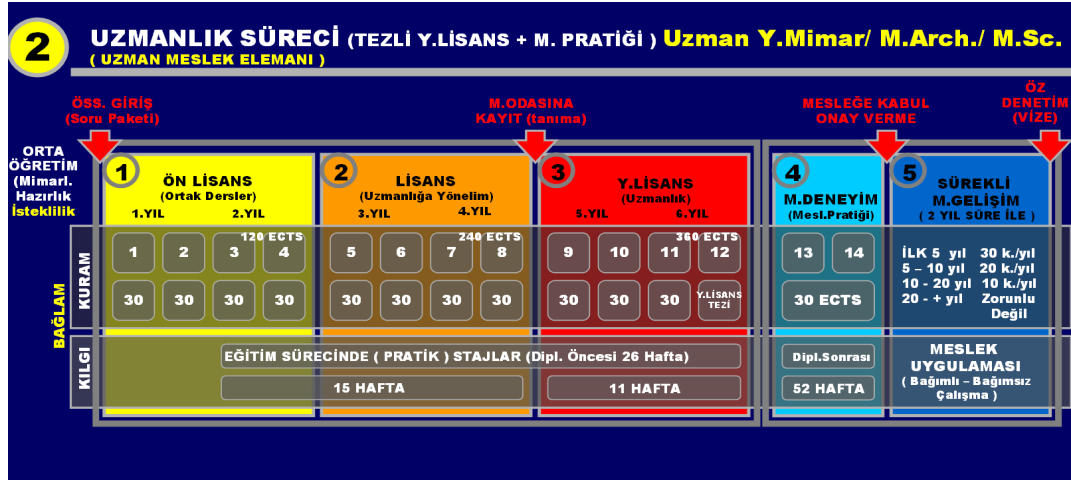

Şekil 3.12 1982 YÖK. Yasası sonrası Mimarlık Fakültelerinde uygulanan eğitim-öğretim modeli ve mesleği uygulama ilişkileri (Aysu, 2005).

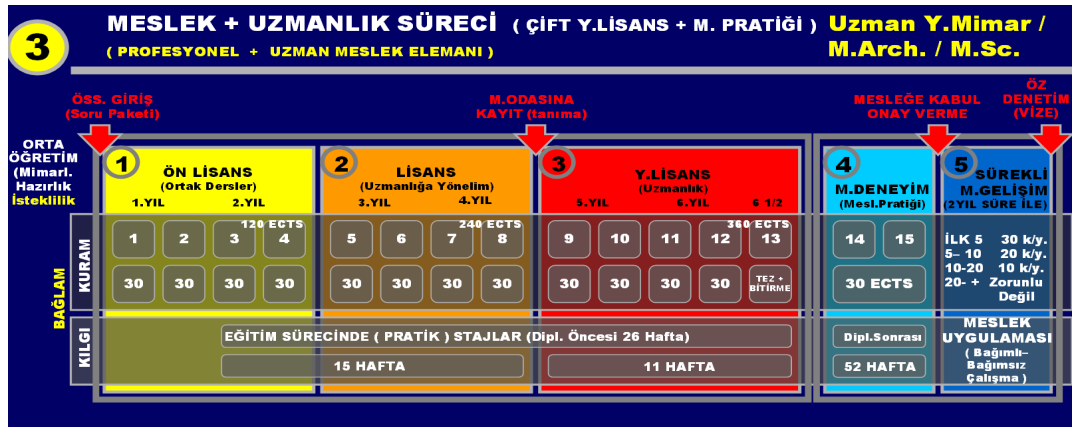
Mimarlık ve Eğitim Kurultayı çerçevesinde önerilen eğitim modelleriyle, bu sorunu aşan ve kademeli eğitim anlayışıyla öğrencinin performansını arttırmaya yönelik sistemler geliştirilmiştir.

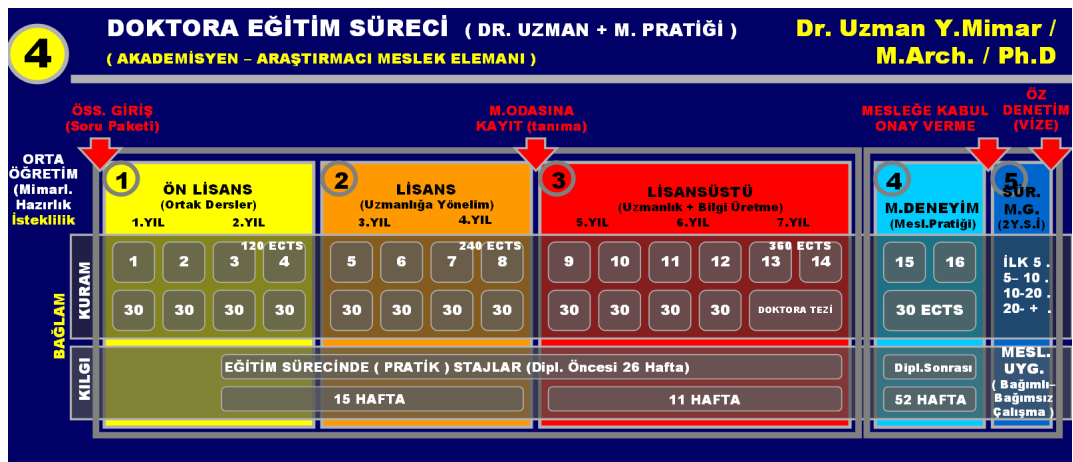
Şekil 3.13 1. Öneri eğitim modeli: profesyonel-uygulamacı meslek elemanı (Önel, 2005).

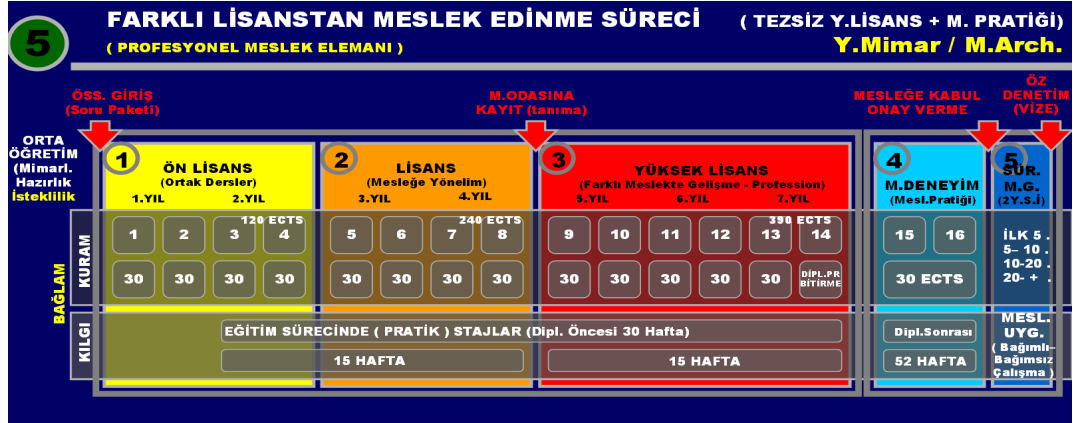
Şekil 3.14 2. Öneri eğitim modeli: uzman meslek elemanı (Önel, 2005).

Şekil 3.15 3.Öneri eğitim modeli: profesyonel-uzman meslek elemanı(Önel, 2005).

Şekil 3.16 4.Öneri eğitim modeli: akademisyen-araştırmacı meslek elemanı (Önel, 2005).

Şekil 3.17 5.Öneri eğitim modeli: farklı lisanstan meslek edinme, profesyonel meslek elemanı (Önel, 2005).

Şekil 3.18 6.Öneri eğitim modeli: lisanstan sonra kesintili eğitimle, profesyonel-uzman meslek elemanı (Önel, 2005).

Şekil 3.13 te açıklanan model ile (Meslek Edinme Süreci), aynı bölümde, alt uzmanlık alanlarını seçmeksizin, 300 ECTS kredilik tezsiz yüksek lisans programını diploma projesi ile tamamlayanlar ve 1 yıllık meslek pratiğini yapanlar, profesyonel – uygulamacı meslek elemanı – “yetkin mimar” (master of arch.) unvanı kazanacaklardır.

Şekil 3.14 te açıklanan model ile (Uzmanlık Süreci), aynı bölümde, alt uzmanlık alanlarından birini seçerek, 360 ECTS kredilik tezli yüksel lisans programını yüksek lisans tezi ile tamamlayanlar ve 1 yıllık meslek pratiğini yapanlar, uzman meslek elemanı – “uzman mimar” (master of science in history of architecture, restoration ve benzeri) unvanı kazanacaklardır.

Şekil 3.15 te açıklanan model ile (Meslek + Uzmanlık Süreci), aynı bölümde, alt uzmanlık alanlarından birini seçerek, 390 ECTS kredilik diploma projesi ve yüksek lisans tezi ile çift yüksek lisans programını tamamlayanlar ve 1 yıllık meslek pratiğini yapanlar, profesyonel – uzman meslek elemanı – “uzman yetkin mimar” (master of science in restoration + master of architecture in restoration ve benzeri) unvanı kazanacaklardır.

Şekil 3.16 da açıklanan model ile (Doktora Eğitim Süreci), aynı bölümde, alt uzmanlık alanlarından birini seçerek, 390 ECTS kredilik doktora programını doktora tezi ile tamamlayanlar ve 1 yıllık meslek pratiğini yapanlar, akademisyen – araştırmacı meslek elemanı – “doktor yetkin mimar” (philosophy degree – Ph. D. In Restoration ve benzeri) unvanı kazanacaklardır.

Şekil 3.17 de açıklanan model ile (Farklı Lisans Programlarından Meslek Edinme Süreci), farklı bölümde, alt uzmanlık alanlarını seçmeksizin, 390 ila 420 ECTS kredilik tezsiz yüksek lisans programını, gerekli görüldüğü takdirde lisans programından da dersler alınarak diploma projesi ile tamamlayanlar ve 1 yıllık meslek pratiğini yapanlar, profesyonel – uygulamacı meslek elemanı – “yetkin mimar” unvanı kazanacaklardır.

Şekil 3.18 de açıklanan model ile (Lisans’tan Sonra Kesintili Eğitimle Meslek Edinme Süreci), aynı bölümde, 240 ECTS kredilik lisans programı üzerine, 4 yıllık meslek pratiğini yapanlar ve kesintili olarak 120 ECTS kredilik, akredite olmuş, sertifikalı eğitimi tamamlayanlar, ulusal bir sınavdan geçmek koşulu ile profesyonel – uygulamacı meslek elemanı – “yetkin mimar” unvanı kazanacaklardır.

Bu öneri eğitim modellerinin tamamlanması sonucunda mimarlar, kazandıkları unvanlar ile meslek yaşamında yetki kullanarak, sorumluluk üstlenerek uygulama yapabileceklerdir.

Şekil 3.17 deki öneri dışındaki modellerde, 1. adımı tamamlayan mimarlık bölümü öğrencileri, “aday mimar” olarak mimarlar odasına mimarlık öğrencisi kaydı, 2. adımı tamamlayanlar ise mimarlık bölümü lisans mezunu olarak “tanıma” kaydı yaptırabileceklerdir. 6. seçenek dışındaki modellerde, 4. adımı tamamlayarak mimarlar odasının içinde yer alacağı, mesleğe kabul eylemini yerine getirecek, yetkin mimar unvanını, yetki ve sorumluluğu kullanmaya onay verecek, bağımsız bir kurul ya da kurum oluşturulacaktır. 6. seçenekte bu işlem üniversitelerin ilgili fakülteleri tarafından gerçekleştirilecek ulusal bir sınav ile gerçekleştirilecektir.

Türkiye’de uygulanan mevcut modelde, uzmanlaşma için, mimarlık fakültelerinde yer alan bölümlerde lisans eğitimi tamamlandıktan sonra aynı bilim alanında yüksek lisans programlarına girilebilmektedir. Uzmanlaşılacak bilim alanının değiştirilmesi ancak önceden tespit edilmiş yüksek lisans programlarıyla sağlamaktadır. Bu durum mimar adaylarının belirli bir bilgi ve ilgi duyduğu bilim alanında uzmanlaşma hakkını sınırlandırmaktadır. Yeni önerilen modellerde Şekil 3.17’de de görüldüğü gibi farklı lisans eğitimi alan öğrencilerin de üç yıllık bir lisans eğitimi ve gerekli meslek içi eğitimi alarak mesleğe kabul edilmesi öngörülmektedir (Aysu, 2005).

Mimarlık eğitimi teorik bilgilerin yanı sıra, eğitim süresine yayılmış bir meslek deneyimi kazandırılması gerekmektedir. Türkiye’deki üniversitelerde 60 ile 180 gün arasında değişen sürelerde farklı uygulamalar söz konusudur. Şantiye ve büro stajı olarak ikiye ayrılan bu uygulamalar, birçok üniversitede yaz stajı şeklinde düzenlenilmektedir (Ardaman, 2003). Bu konudaki en önemli sorun, mimar adaylarının staj yeri bulmakta zorlanmalarıdır. Her yıl yaklaşık 2000 kişinin mimarlık eğitim kurumlarına girdiği ve iki staj (şantiye ve büro) yapılması gerektiği düşünülürse yaklaşık olarak 4000 staj yeri gerekmektedir. Buna ek olarak, örnek eğitim modellerinde de gösterildiği gibi, eğitimin tamamlayıcı kademesi olan meslek içi eğitim için de belli bir büro ve şantiye sayısı gerekmektedir. Bu sorunun aşılması için de üniversiteler tarafından büro ve şantiye alanları çeşitlendirilmeye çalışılmaktadır. Örneğin, röleve ve arkeoloji gibi alan çalışmalarıyla bu çeşitlendirme sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca YTÜ (Yıldız Teknik Üniversitesi)’de, otuz günlük bir sürenin okuldaki öğretim üyeleri tarafından yürütülen araştırma projeleri ile staj çeşitliliği sağlanmaktadır (Ardaman, 2003). Stajla ilgili bir diğer sorun, nitelikli staj yerlerinde denetlenen bir staj deneyiminin kazandırılmasıdır. Bu sebeple staj yapılacak yerlerin de akredite edilmesi konusu gündemdedir.

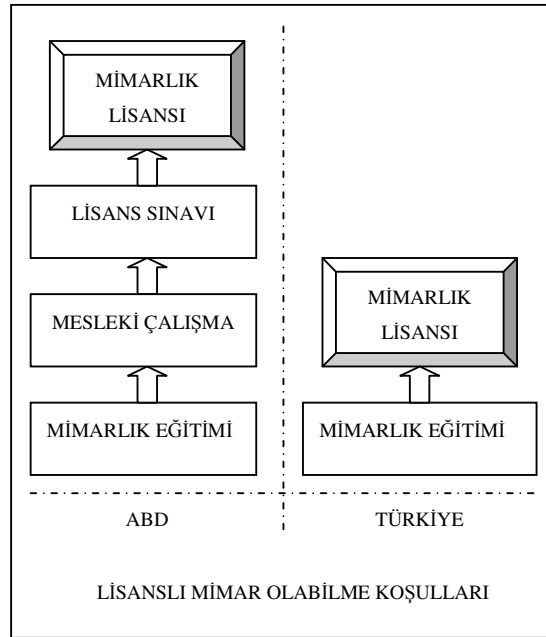
3.2 Meslek Pratiği ve Mesleğe Kabul

Mimarlık eğitimi sonrasında meslek pratiği kazanılması, mesleğe hazırlık ve mesleki performansın artırılması amaçlarını taşıyan bir konudur. Meslek pratiği, farklı aşamalardan oluşan eğitim sürecinin tamamlayıcı bir parçası olarak düşünülmelidir. GATS ve AB çerçevesinde ülkelerin birbirlerini karşılıklı tanıması konusunda aranan temel unsurlardan biri olmakla beraber UIA’nın metinlerinde de meslek pratiği gerekliliği açıklanmaktadır. Türkiye’deki mimarlık eğitimi sonrası böyle bir düzenleme yoktur ama yeni öneri eğitim modellerinde meslek pratiği kredili olarak düşünülmektedir. Meslek Odası’nın belirlediği

sürede ve kontrolünde bir sistem geliştirilmeye çalışılmaktadır.

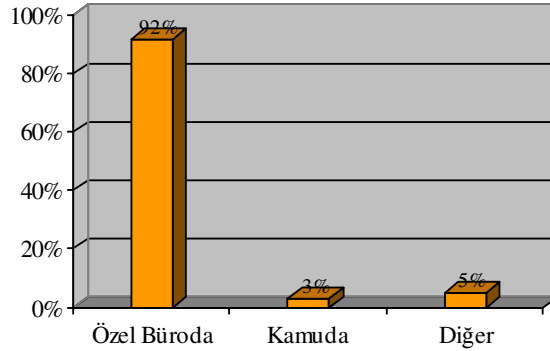
Mimarlık eğitimi tamamlandıktan sonra, mesleği uygulamak üzere yetkin kılınmak ve unvan kazanmak için belirlenen nitelikte, Meslek Odası'nın onayladığı kurumlarda bir Mimarlık pratiği kazanılması ve bunun kanıtlanması gerekmektedir. Dünya'da uygulanmakta olan meslek pratiğinin süresi farklılıklar göstermektedir. UIA'nın mutabakat metnine göre, bu süre 2 yıl [12], ABD'de bu süre yaklaşık olarak 3 yıl, İngiltere'de ise 2 yıl olarak belirlenmiştir. ABD' de mimarlık lisans alabilmek için mimarlık eğitimi ardından tamamlanan lisans sınavında başarılı olmak şartı aranmaktadır. Türkiye'deki mevcut yapıda ise mimarlık eğitimini tamamlamak yeterlidir. Fakat Türkiye'nin AB'deki mimarlık eğitimiyle uyumlu bir yapıya kavuşturulmasını amaçlayan çalışmalar kapsamında bu konu üzerinde durulmaktadır.

Tablo 3.3 ABD ve Türkiye' de mimarlık lisansı alabilme koşulları (Çıracı,2003)

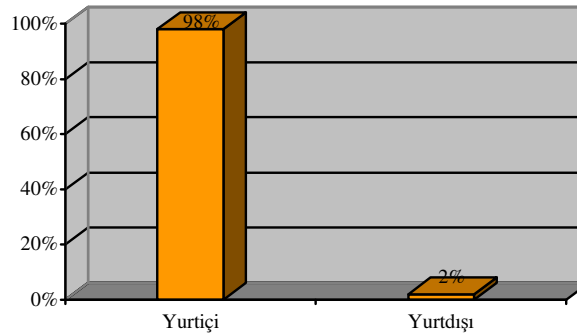

Türkiye'de meslek pratiğiyle ilgili yapılan çalışmalarda görüşler şöyledir; Mimarlar Odası, meslek pratiğinin 2 yıl olması, MOBBİG ise, 52 hafta olması yönündedir. Her iki seçenekte de sürenin uzun olması ve her yıl mimarlık bölümlerinden 1000 kişinin mezun olması büyük bir sorun olarak görülmektedir. Buna ek olarak meslek pratiğinin gerçekleştirilecek ofisin belli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Eğitimde olduğu gibi bir akreditasyon sistemi kurulup bu mimarlık ofislerinin akreditasyonu sağlanmalıdır. Mimarlar Odası'nın akredite sayacağı kurumların nitelikleri, bu ofislerin meslek pratiği için sağlayabileceği olanakların belirlenmesi gerekmektedir. Daha öncede değinildiği gibi Türkiye' de Mimarlar Odası'nda

tescilli olan 7748 ofis bulunmaktadır ve her yıl 1000 kişi mimarlık bölümlerinden mezun olmaktadır. Bunun yanı sıra, daha önce açıklanan eğitim modellerinde de belirtilen 26 ile 30 hafta arasında değişen diploma öncesi stajın yapılabilmesi için de belli bir istihdam alanı gerekmektedir. Mevcut ofislerin büyük bir kısmı akredite olsa dahi, bir süre sonra yığılma oluşarak, mimarlık ofislerinin talebi karşılayamaması sonucun doğabilir. Bütün bunlar göstermektedir ki, meslek pratiği çalışma alanlarının çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi zorunludur. Bunun sağlanabilmesi için en büyük işveren olarak kabul edilen kamunun da bu konuda aktif rol üstlenmesi ve gerekli istihdamın yaratılmasına katkıda bulunması gerekmektedir. Fakat 2003 yılında öğrenciler arasında yapılan büro stajına ilişkin ankette, öğrencilerin özel büroları seçtiği gözlenmiştir (Şekil 3.19). Bunun yanı sıra Şekil 3.20’de görüldüğü gibi anketi yanıtlayan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun yurtiçinde staj yapmaktadır (Özer, TMMOB,2003). Yurtdışındaki ofislerle bağlantı kurularak, meslek pratiğini yurtdışında yapmak isteyen öğrenciler buralara yönlendirilebilir. Gerekli olan istihdamın yaratılması konusunda, kamuda ve yurtdışında meslek pratiği için gerekli zeminin oluşturulması, bu konudaki sıkıntıların aşılmasında önemli rol üstlenebilecektir.

Şekil 3.19 Büro stajının yapıldığı kurum (Özer, TMMOB,2003).

Şekil 3.20 Büro stajının yapıldığı yer (Özer, TMMOB,2003).

Bunun yanı sıra, mevcut ofislerin meslek pratiği kazanmak için gerekli çalışma alanı sağlayabilecek durumda olup olmadığının tespit edilmesi de gerekmektedir. Meslek pratiğinin eğitimin devamı olarak düşündüğümüzde, bu ofislerin mimar adaylarının mesleki gelişimine katkısı olacak nitelikte çalışmalar yapan, konusunda yetkin mimarlardan oluşan bir yapıya sahip olması da gerekmektedir.

Meslek pratiğini tamamlayan mimar adayının kazandığı deneyim ve bilginin ölçülmesine yönelik bir sınav veya bir onay kurulu tarafından meslek unvanı kazanması sağlanmalıdır. Bu konuyla ilgili Mimarlar Odası'nın çalışmaları sürmektedir.

UIA'ya üye olan 76 ülke veya bölgeden edinilen bilgilere göre, Türkiye dâhil, birliğe üye olan 22 ülkede meslek pratiği uygulaması yoktur. UIA'ya üye diğer 54 ülkede eğitim sonrası meslek pratiği vardır. Bu ülkelerin yalnızca 5'inde uygulamayla ilgili herhangi bir zorunluluk yoktur. 54 ülkenin 35'inde ise yetkili bir kurul tarafından geçerliliğini koruyacak şekilde yapısı tanımlanan ve bu yapı içinde denetlenen bir uygulama mevzuatına sahiptir (COAC, 2002).

Türkiye'de 2006 yılına kadar mimarlık eğitimi veren 4 yıllık bir kurumda lisansını tamamlayan bir kişi mimar unvanını kazanmaktaydı. Bu yıldan sonra YÖK'ün çıkarmış olduğu genelge çerçevesinde, artık mezun olan öğrencilerin diplomalarında “mimarlık eğitimi almıştır” yazılarak çeşitli adımlardan oluşan bir mesleğe kayıt sisteminin oluşturulması amaçlanmaktadır. Eğitim içi staj, mimarın mesleğe kabul edilmesi ve mimar unvanı alabilmesi için tamamlanması zorunlu bir adımdır ve bu sebeple çok hızlı bir şekilde bu uygulamanın hayata geçirilmesi gerekmektedir (Aysu, 2005).

3.3 Sürekli Mesleki Gelişim

Türkiye'deki mimarlık ortamındaki en önemli eksiklerden biri mimarlık eğitimi ve mesleği arasındaki kopukluktur. Bu kopukluk sonucunda mesleğe yeni atılan mimarlar, uzmanlaşacağı alanı deneyerek seçmektedir. Yeni teknolojiler, bilgisayar eğitimi, malzeme detay bilgisi, maliyet dekorasyon gibi alanlarda bilgilenme mimarın kendi olanaklarıyla sağlanmaktadır. Mimarlık sürekli gelişmeyi ve öğrenmeyi gerektiren bir meslek olması sebebiyle, meslek içi eğitimin gerekliliği mimarlar tarafından yanıtlanan anketlerde belirtilmiştir (İTÜ Mimarlık Fakültesi Komisyon Raporu, 1994).

Mimarlar için SMG, mesleki alana uygun bir şekilde oluşturulmuş bir program ve çerçeve bağlamında mimarlar tarafından yürütülen planlı ve düzenli bir etkinlik olarak tanımlanabilir.

Bu etkinlik, mimarların kişisel kültürlerini, meslek pratiklerini ve yetkinliklerini geliştirmeyi ve korumayı, sürekli bir değişim içinde olan sanat, bilim ve teknoloji konusunda olduğu kadar estetik, sosyal ve yasal alanlardaki bilgilerini güncellemeyi amaçlamaktadır [9].

SMG, değişen dünyaya uyum sağlamak, yeni teknolojileri takip etmek, gelişen ve değişen standartlara uyum sağlamak, değişen çevre bilincine uyum gibi amaçları taşıyan bir eğitim kademesidir. Meslek içi eğitim, meslek üyelerinin bilgilerini paylaşmasına dayanmaktadır ve hayat boyu sürecek bir eğitim kapsamında değerlendirilmektedir. Mimarlık eğitimiyle alınan bilgilerin güncel kalmasını ve gelişimini sağlayan bir niteliktedir.

Türkiye’de meslek içi eğitim gelişimine bakıldığında, İzmir, Ankara ve İstanbul mimarlar odası şubelerinde konuyla ilgili pilot uygulamalar yıllardır devam etmektedir. 2004 yılında Mimarlar Odası Genel Kurulu’nda, SMG programlarını yönlendiren ve değerlendiren bir kurum olarak SMGM’nin (Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi)* yönetmeliği kabul edilmiştir. 02 Haziran 2005 tarihli, 25933 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren TMMOB Mimarlar Odası Serbest Mimarlık Hizmetlerini Uygulama, Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği’nin 7. maddesi uyarınca “mimarın tescil alabilmesi ve yenileyebilmesi” için “Mimarlar Odası’nın öngördüğü meslek içi eğitimi almış olmak” şartı aranacağı duyurulmuştur (Tuna, 2005).

Mimarlar Odası SMGM, kamu adına mesleki sorumluluk yüklenecek mimarların, yılda toplam 1 haftalarını değişik eğitim programları kapsamındaki etkinliklere katılarak, mimarlık mesleğiyle ilgili gelişmeleri edinmelerini hedeflemektedir. 20–21 Kasım 2004 tarihinde kabul edilen “Serbest Mimarlık Hizmetleri Uygulama, Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği” kendi adına serbest çalışan mimarın, Mimarlar Odası’nca tescilinin yapılması, yenilenmesi, büro tescil belgesinin ve serbest mimar mührünün verilmesi için, diğer yükümlülüklerin yanı sıra, Mimarlar Odası’nın öngördüğü meslek içi eğitimi almış olmasını da öngörmektedir [15].

Uluslar arası platformlarda da SMG’nin önemi vurgulanmaktadır. UIA yayınladığı metinlerde SMG’yi tanımlamakta ve kendisine bağlı üye örgütlerin yapacakları, tavsiye edilen çalışmaların ötesinde uluslararası bir eğitim sistemi olarak görmektedir. Ayrıca ACE yayınladığı SMG tüzüğü ile 2010 yılına kadar üyesi olan örgütlerde aynı seviyede SMG programını hedeflediğini belirtmektedir. Avrupa’daki ülkelerde farklı şekillerde uygulanan SMG’nin yapısı yayınlanan tüzük çerçevesinde düzenlenmeye başlamıştır [9]. SMG

* Bundan sonra Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi, SMGM olarak anılacaktır.

uygulaması yapan birçok Avrupa ülkesinde uygulama kısa bir süre öncesine kadar zorunlu değildi, birçok ülke zorunlu tutulması için çalışmalarını başlatmıştır. Örneğin Almanya’da 30 yıldır gönüllülük esasına dayanan bir sistem olan SMG, 2006 yılında zorunlu hale getirilerek kayda tabi olan bir uygulama olmuştur. İngiltere’de ise bu sistem son 2 senedir uygulanmaktadır. 35 saat bilgi güncelleme üzerine CPD (Continuing Professional Development - Sürekli Profesyonel Gelişim) vardır. Bunun 19 saati seminer, geri kalanı makale, kitap vb. etkinliklerdir (Tanyel, 2005).

Mimarlar Odası, MİV (Mimarlık Vakfı) Enstitüsü, Üniversiteler, Meslek Odaları, Sektör Birlikleri, Firmalar, Özel Dershaneler, SMG kapsamında eğitim veren kuruluşlardır. Mimarlar Odası’nın yıllardır kendi bünyesinde çeşitli eğitimler (Bilgisayar eğitimleri, bilirkişilik eğitimleri gibi) vermektedir [15]. Fakat çok çeşitlenmiş ve tüm mimarları kapsamı hedeflenen bir sistemin uygulanması için yetersiz kalmaktadır. Bunun için de yukarıda sayılan kuruluşlarla ortak çalışmalarını sürdürmektedir. Çeşitli yapı sektörlerinin (Çelik Birliği, İzolasyon kuruluşları gibi) daha önceki yıllarda da verdikleri eğitimler, mimarlar odasının denetiminde yapılmaya başlanmıştır (Tuna, 2005).

Çeşitli Kuruluşlar aracılığıyla alınacak bu eğitimlerin üye siciline işlenecektir. Mimarlar Odası’nın kurulduğu günden bu yana üye sicilleri, ilk kayıta alınan bilgiler ve oda denetiminde gerçekleştirilmiş projelerle sınırlıydı. Yeni geliştirilen üye sicil sistemi ile alınan eğitimler, unvan, meslek uygulaması gibi üye hakkında daha detaylı bir sistemin oluşturulması hedeflenmektedir. Bu sayede, odaya üye olan mimarlar odanın onayladığı bir sicil kaydına sahip olabilecektir ve gerekli bir durumda odadan bunu talep edebilecektir. Böylece, sadece projeye imza atanların değil, projede çalışan herkesin kaydı tutulabilecektir[16].

SMG kredili olarak düzenlenen bir sistemdir ve tutulan sicil kayıtları bu anlamda yol gösterici nitelikte olacaktır. Böylece hangi eğitimin alındığı, hangisinin alınacağı kolaylıkla tespit edilebilecek, odadan da bu konuda yardım alınması kolaylaşacaktır. SMGM’nin bu eğitimler için belirlediği süre, 1 yıla dağılmış olan toplamda 1 haftadır. 2007 yılı için 18 kredi belirlenmiştir [9].

SMG programları ile mimarların eksikliğini hissettikleri alanlarda eğitim almalarını etmeyi, aldıkları eğitimleri kredilendirmeyi ve buna bağlı olarak bir yetkinlik sistemini hedeflenmektedir. Bu uzmanlıkla karıştırılmaması gereken bir konu olmakla beraber, uzmanlık, üniversitelerde akademik bir düzeyde belirlenmesi gereken bir konudur. Mimarlık

mesleği için SMG, akademik yolla elde edilen bu uzmanlığın güncel konular ışığında geliştirilmesi ve korunması amacını taşımaktadır.

SMG, Türkiye'deki mimarlar odasının yıllardır pilot çalışmalarla yürüttüğü ve belli bir altyapıyı sağladığı bir konudur. SMGM'de bu konuyu düzenleyerek gerekli platformun yaratılmasına çalışmaktadır. Birçok Avrupa ülkesinde SMG'nin zorunlu olduğu, İngiltere ve Almanya' da çok yakın gelecekte zorunlu hale gelmesi, henüz birçok Avrupa ülkesinin bu zorunluluğu yaratmamış olması, Türkiye'nin bu durumda ki avantajlı durumunu ortaya koymaktadır.

SMGM, mimarlık hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve etkinleştirilmesi açısından, toplumsal gereksinmelerin gelişim ve yöneliş alanlarını belirleyerek, henüz tanımlanmamış gereksinme alanlarını inceleyen bir kurumdur. Bu yöneliş alanlarının bazılarında (bilirkişilik, yangın güvenliği gibi) hizmet vermek isteyen mimarlar gerekli görülen eğitimleri tamamlayıp, sertifika elde etmek zorundadırlar. Eğitimlerin tamamına yönelik bir zorunluluk yoktur, mimar kendini eksik hissettiği, geliştirmek istediği alanlarda programlarını tamamlamaktadır.

4. SONUÇ

Küreselleşme ve hizmetlerin ülkeler arasındaki serbest dolaşımını hedefleyen anlaşmalar; rekabetin ulusal ölçeği aşarak uluslararası platformlara taşınmasına sağlamıştır. Bu gelişmeler; uluslararası platformda, mimarlığın kalitesinin artırılması amacıyla, mimarlık formasyonunun sürekli güncellenmesini ve gelişmesini gerektirmektedir.

Avrupa Birliği, Uluslararası Mimarlar Birliği ve Avrupa Mimarlar Birliği mimarlık alanında daha yüksek hizmet standartlarının belirlendiği çalışmalarını sürdürmektedir. Bu gelişme ve ilerlemelere ek olarak, küresel pazarda, mal ve sermayenin serbest dolaşımının yanı sıra hizmetlerin serbest dolaşımı da gündeme gelmiştir. Bu alanda WTO ve GATS anlaşması ve Avrupa Birliği çerçevesinde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. GATS ile oluşturulan, hizmetlerin ülkeler arası serbest dolaşımı olgusu, anlaşmaya taraf ülkeler için çok büyük bir pazar yaratmaktadır. Bu durum da hizmet verilen ülkenin konuyla ilgili standartlarının yakalanması ve kaliteli bir hizmet sunulmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, AB üye ülkelerinin eğitim ve meslek standartlarıyla Türkiye'nin standartlarının karşılaştırılarak ülkelerarası denkliğin nasıl oluşturulacağı ortaya konmalıdır.

GATS anlaşması, eğitimden meslek uygulamasına kadar geniş bir alanı kapsayacak şekilde diğer taraf ülkelerle denk olmayı, karşılıklı tanıma ve onay verme konusunun çözümünü içermektedir. Mimarlık hizmetinin serbest dolaşımını hedefleyen GATS ile uluslararası pazarda oluşan rekabet ortamında var olabilmek için belirlenen standartların yakalanması zorunludur. Türkiye'deki mimarlık ofislerinin, yabancı mimarlık ofisleriyle rekabet edebilmesi için verdikleri hizmetin niteliğini bu ülkelerle benzer konuma taşımaları gerekmektedir. Ayrıca küresel rekabet koşullarını öğrenerek bu koşullara ayak uydurulmalıdır. Mimarlar Odası ve üniversitelerin mimarlık eğitimi, meslek unvanı kazanma ve mesleğin sürekli gelişmesine odaklı olarak yürüttükleri mimarlık hizmetinin niteliğini geliştirmeye yönelik çalışmalar da bu yönde şekillenmektedir.

GATS ve AB çerçevesinde mesleği uygulamak için akredite bir eğitim kurumundan mezun olma şartı bir zorunluluk haline gelmektedir. Mimarlık eğitimi ile ilgili olarak; Türkiye'deki mevcut 4 yıllık lisans eğitimi süresi, kredileri ve niteliği bakımından hem AB hem de ACE'nin yayınladığı belgelerle uyumlu değildir. Meslek yetkisi verilmesi için AB tarafından yayınlanan SIM direktifinde en az 300 ECTS kredilik bir eğitimi tamamlamak gerekmektedir. Ayrıca kurumlar arası öğrenci-öğretim elemanı hareketliliğini amaçlayan Erasmus ve Sokrates projelerinin ECTS notlandırma sistemi ile gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple

programa katılmak isteyen mimarlık eğitim kurumlarınca notlandırma sisteminin buna uygun geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye’deki mevcut eğitim sisteminin 240 ECTS yi karşılaması nedeniyle, üniversitede yapılacak ek bir eğitimle bu kredinin 300’e tamamlanması gerekmektedir.

Bu çerçevede kurultaylarda önerilen, Mimarlık Eğitimi ve Akreditasyon bölümünde anlatılan eğitim modelleri konusunda fikir birliğine varılıp, zaman kaybetmeden bu önerilerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Mimarlık eğitimi, eğitim içi staj, meslek pratiği, mesleğe kabul ve SMG gibi farklı aşamalardan oluşan bu modeller hayat boyu sürecek bir eğitim sistemi olarak düzenlenmiştir. Mimarlık gibi sürekli gelişmeyi gerektiren bir meslek için bu kaçınılmaz bir gerçektir.

Mimarlık eğitiminin bir parçası olarak görülmesi gereken eğitim içi staj, Türkiye’deki mevcut durumda 60 ile 180 gün arasında değişen sürelerle üniversite düzeyinde sağlanmaktadır. Bu farklılıklar, ulusal ölçekte staj sürelerinin denk olmadığı bir ortam yaratmaktadır. Öneri eğitim modellerinde, 26 ile 30 hafta arasında değişen sürelerle nitelikli, denetlenen bir staj deneyimi hedeflenmektedir. Gerekli niteliklere sahip ofislerin belirlenmesi için ofislerin akredite olması gerekmektedir. Staj konusuyla ilgili olarak Mimarlık Eğitimi ve Akreditasyon bölümünde, yeterli staj yerinin sağlanamaması sorunu aktarılmıştı; kamu alanında staj, öğrenciyi zorlayan protokoller sebebiyle öğrenciler tarafından çok fazla tercih edilmemektedir. Bu durum kamu alanında stajla ilgili olarak kayıp istihdama neden olmaktadır. Kamunun bu anlamda yapacağı teşvikler gerekli staj alanının yaratılmasına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır. Ayrıca Mimarlık Eğitimi ve Akreditasyon bölümünde de anlatıldığı gibi YTÜ’ de yürütülen otuz günlük araştırma projeleri ile staj çeşitliliği sağlanmaktadır. Bu uygulamanın diğer üniversitelerin mimarlık fakültelerinde de uygulanması eğitim içi staj konusuna katkıda bulunacaktır.

Mimarlık eğitimi sonrasında meslek pratiği kazanılması, mesleki performansın artırılmasını amaçlayan bir deneyimin elde edilmesini hedeflemektedir. Meslek pratiği ülkelerin birbirini tanıması konusunda üzerinde önemle durulan bir konu olmakla birlikte, AB ve UIA metinlerinde de gerekliliği açıklanmaktadır. ABD’de meslek pratiğinin süresi yaklaşık olarak üç yıl, İngiltere’ de ise 2 yıldır. Türkiye’de mevcut durumda bu uygulama yoktur, fakat AB’deki mimarlık eğitimiyle uyumlu bir yapının oluşturulması için bu konu üzerinde çalışmalar başlamıştır. Kurultaylarda açıklanan öneri eğitim modellerinde unvan kazanmadan önceki aşama olarak belirlenen ve belli bir krediye sahip olması düşünülen meslek pratiğinin

süresi ile ilgili iki görüş vardır; Mimarlar Odası bu sürenin 2 yıl, MOBBİG ise 52 hafta olması kanaatindedir. Sürenin uzun olması ve eğitim içi staj için de istihdam yaratılması gerekmesi sebebiyle meslek pratiği alanlarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Kamu ve yurtdışındaki ofislerle yapılacak ortak çalışmalar ile çeşitlilik artırılmaya çalışılmalıdır. Bu anlamda en önemli konu gerekli altyapının hazırlanmasıdır. Öncelikle büroların akredite olması gerekmektedir, bunun için akreditasyon standartları belirlenmeli ve bir akreditasyon kurulunca durumları sertifika ile onaylanmalıdır. Daha sonra akredite olmuş büroların meslek pratiği için ayıracakları kapasitenin listeleri oluşturulmalıdır. Bu çalışma hem gerekli olan istihdamın karşılanıp karşılanmadığını belirlemeye hem de eğitim içi staj ve meslek pratiği için yapılacak dağılımın sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Mimarlık sürekli gelişmeyi ve öğrenmeyi gerektiren bir meslektir, bu anlamda değişen dünyaya uyum sağlamak, yeni teknolojileri öğrenmek, değişen standartları takip etmek gibi amaçlarla SMG uygulaması gerekmektedir. UIA'nın ve ACE'nin yayınladığı metinlerde SMG'nin önemi vurgulanmaktadır. SMG Amerika'da zorunlu hale gelmiştir ve Avrupa'da da zorunlu olması için birçok ülke çalışmalara başlamıştır. Türkiye'de Mimarlar Odası meslek içi eğitim konusunda İstanbul, Ankara ve İzmir şubelerinde yıllardır bazı uygulamalar yapmaktadır, fakat bu uygulamalar gerekli çeşitliliğe sahip değildir. 2004 yılında SMGM'nin kurulması ve ilgili yönetmeliğin kabul edilmesi ile mimarın tescil alabilmesi ve yenileyebilmesi için "Mimarlar Odası'nın öngördüğü meslek içi eğitimi almış olmak" şartı aranmaktadır. Bugün birçok ülkede SMG uygulaması yapılmamaktadır veya zorunlu değildir, Türkiye bu konuyla ilgili çalışmalarını sistemli bir şekilde ortaya koyma başarısını göstermiş ve uygulamaya başlamış olan sayılı ülkelerdendir. SMG ile alınan eğitimler belirli kredilere sahiptir ve mimarlar her yıl bu kredileri tamamlamak zorundadır. Mimarlar Odası kurulduğu günden bugüne mimarların sicil kayıtlarını tutmaktadır. Sınırlı bilgi içeren bu sicil sistemi geliştirilerek mimarın aldığı eğitimlerin, çalıştığı projelerin güncel durumunun kayıt edildiği genel bir sistem oluşturulmalıdır. Böylece mimar ihtiyacı olduğunda aldığı eğitimlerin ve kredilerin bir dökümüne ulaşabilecektir. Mimarlar Odası ve üniversiteler, mimarın eğitime başladığı ilk andan son ana kadar mevcut raporlarının hepsine ortak bir ağ ile ulaşabilmelidirler. Böyle bir ağın kurulması şeffaf bir şekilde mimarın eğitim durumuyla ilgili bilgi sağlama fırsatı verecektir. Bu yapı ile mimarın akademik eğitiminde kazandığı uzmanlık ve bu uzmanlığın yıllar içinde SMG eğitimleriyle ulaştığı noktanın takip edildiği bir ağ kurulabilecektir.

Hizmet ticareti konusunda ülkelerin arasındaki sınırları ortadan kaldırmayı hedefleyen GATS ile mimarlık alanında Türkiye’de yeni pazarlardan pay alma ve kendi pazarını koruma savaşı içine girmiştir. Uluslararası pazarda varlığını gösterebilmek ve mevcut pazarını kaybetmemek için de uluslararası platformdaki gelişmeleri ve dönüşümleri takip ederek bunlara uyum sağlamak zorundadır. Mimarlar Odası ve üniversiteler yayınlanan uluslar arası direktifler ışığında mimarlık hizmet kalitesinin yükseltilmesini hedefleyen çalışmalarına başlamıştır.

Bu anlatılanlardan yola çıkarak eğitimin süresi ve niteliği şu anki durumuyla yetersiz gözükmektedir. Bu durum önerilen eğitim modellerinde açıklanan yapıya uygun olarak düzenlenmelidir. Çağdaş bir yaklaşımla eğitimde yaratılacak kademeli eğitim süreci ve bu sürecin SMG ile desteklenmesi, mimarlık gibi geniş bir bilgi yelpazesine sahip olunmasını gerektiren bir meslek için kaçınılmazdır. Eğitimin süresi ve niteliğinin geliştirilmesi konusundaki düzenlemeler hem küresel ölçekte girilen yeni sürecin bir parçası, hem de ulusal anlamda topluma ve çevreye karşı sorumluluğumuz olan nitelikli bir mimarlık ortamı yaratılması için gerekli bir adımdır. Mimarlık alanında yapılan düzenlemelerde sivil toplum örgütlerinin de katılması sağlanarak toplumsal sorumluluk, toplum bilincinin geliştirilmesi; buna paralel olarak da mimarlar ve toplum arasındaki bağların kuvvetlendirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca mimarlık alanında daha bilinçli bir toplum, mimarlık hizmetinin kalitesinin artırılmasında da etkili olacaktır. Mimar adaylarının eğitim ve deneyim kazanmaları aşamalarında yeterli düzeyde yetiştirilmelerini ve çalışma koşullarının yasalara uygunluğunun sağlanarak stajda ücret ve sigorta konuları ile ilgili firmaları destekleyen ve bu mekanizmaların teşvik edilmesini sağlayan yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Meslek odaları da bu anlamda tasarım firmalarının bu süreçte yeralmalarını sağlayacak düzenlemeleri getirmelidirler. Öte yandan mimarlık eğitiminin düzenlenmesi sürecinde aktör olarak öğrencilerin süreç içinde yeralmaları önemlidir. Gerek eğitimin içeriğinin düzenlenmesinde gerekse akreditasyon süreçlerinde öğrenci temsiliyeti gereklidir. Bu temsiliyet konular üzerinde ortak paydaya ulaşılmasını kolaylaştıracaktır. Aşamalı bir eğitim süreci sonunda unvan alınması ve ardından SMG ile farklı seviyeler için farklı eğitim programlarının hazırlanacağı bir sistem düşünülmelidir. Böylece yıllar içinde mimarların uzmanlığı artarken, SMG kapsamında oluşturulan programlara ilginin korunması da sağlanacaktır.

Bu tez çalışmasıyla ortaya çıkan sonuçlar ile gelecekte yapılacak araştırmalarda bir model oluşturularak istatistiksel analizler yapılması düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- ACE (2004), “Avrupa Mimarlar Konseyi Politika Kitabı, Mimarlık ve Yaşam Kalitesi”, Architects’ Council of Europe – Conseil des Architectes d’Europe, 2004, çeviri:TMMOB yayınları, Ankara
- Ardaman, Emel (2003), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-II, deşifre konuşma metni içinde, 6. oturum: Staj ve Mesleki Staj”, s:194-200, Ankara
- Aysu, Emre (2005), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, deşifre konuşma metni içinde, 3. oturum: Mimarlıkta Uzmanlaşma”, s:109-152, Ankara
- Biol, Gaye (2006), “Modern Mimarlığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, Megaron, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Dergisi, Ekim
- COAC-Col-legi d’Arquitectos de Catalunya (2002), “Dünyada Mimarlık Mesleği Uygulaması”, çeviri: Arif Şentek, Tuğçe Selin Tağmat, TMMOB, Ankara
- Çıracı, Murat (2003), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-II, deşifre konuşma metni içinde, 6. oturum: Staj ve Meslek İçi Staj”, s:200–217, Ankara
- Dostoğlu, Neslihan (2005), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, deşifre konuşma metni içinde, 2. oturum: Mimarlık Lisans ve Lisansüstü Eğitimi”, s:83-39, Ankara
- Eryıldız, Semih (2001), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-I, deşifre konuşma metni içinde, 7. oturum: Mimarlıkta Uzmanlık Değerlendirmeleri: Dünyadan Örnekler”, s:307–351, Ankara
- Fidanoğlu, Esra; Coşgun, Nilay (2005), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, Türkiye’de Mimarlık Eğitimine İlişkin Bilginin Açığa Çıkartılması Sürecinde Veritabanı Oluşturulması Çalışması”, s:479-491, Ankara
- İTÜ (1994), “İTÜ mimarlık Fakültesi Komisyon Raporu”, İTÜ Mimarlık Fakültesi, Baskı Atölyesi, İstanbul
- Kostof, Spiro (1977), “The Architect : Chapters in the History of the Profession”, Oxford University Press, New York.
- Kuban, Doğan (1973), “Mimarlık Kavramları”, İTÜ, İstanbul
- Önel, Hakkı (2005), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, deşifre konuşma metni içinde, 2. oturum: Mimarlık Lisans ve Lisansüstü Eğitimi”, s:51-73, Ankara
- Pekel, A., Uzel, TMMOB (2005), “XXI. Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları Toplantısı, deşifre konuşma metni içinde, 3. oturum ”, s:39-42, 12–14 Ekim, TMMOB, Ankara
- Roth, M., Lelend (2000), “Mimarlığın Öyküsü: Öğeleri, Tarihi ve Anlamı”, Çeviren: Ergün Akça, Kabalcı Yayınevi
- Tanyel, Mesut (2005), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, deşifre konuşma metni içinde, 6. oturum: Sürekli Mesleki Gelişim”, s:296-301, Ankara
- TMMOB (2002), “AB ve GATS Sürecinin Ülkemiz Mimarlığı ve Mimarlarına Etkileri”,

Bilgilendirme Toplantısı, İstanbul

TMMOB (2004), “GATS Nedir: Hizmetlerin Serbest Dolaşımının Mühendislik ve Mimarlık Alanlarına Etkileri”, TMMOB Mühendislik Mimarlık Haftası Etkinlikleri

TMMOB (2006), “Mimarlık Hakkında Kanun(Taslak)”, TMMOB, Ankara

Tökmeci Ö., Ebru (2003), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-II, deşifre konuşma metni içinde, 3. oturum: Toplumdan Mimariye Bakışlar”, s:71, Ankara

Tuna, Bülend (2005), “TMMOB Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, deşifre konuşma metni içinde, 6. oturum: Sürekli Mesleki Gelişim”, s:273-284, Ankara

Türkçe Sözlük,1974. TDK Yayınları, Ankara

UIA (1996), “Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni”, Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek

İNTERNET KAYNAKLARI

[1] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIADocs/ProposedSIMDirective.pdf>

[2] <http://www.architecture.com/TheRIBA>

[3] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/Sorbon.pdf>

[4] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/mimarlardirektifi.pdf>

[5] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/index.cfm?sayfa=genel&sub=299>

[6] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/mimarlardirektifi.pdf>

[7] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/charterTR.pdf>

[8] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/avrupaetik.pdf>

[9] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/smgavrupa.pdf>

[10] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/yeterlikler.doc>

[11] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/1-TR.pdf>

[12] http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/architecture_practiceTR.pdf

[13] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/meslek-duzeni.pdf>

[14] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/karsiliklitanima.pdf>

[15] <http://www.mimarlarodasi.org.tr/smgm/>

[16] <http://www.mimarlarodasi.org.tr>

[17] <http://www.uia-architectes.org>

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 20.07.1981

Doğum yeri İzmir

Lise 1995-1998 İzmir Çınarlı Teknik Lisesi

Lisans 1999-2004 Beykent Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fak.
Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2004-Devam ediyor Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı, Yapı Programı

Çalıştığı kurumlar

2002 Arkayın Mimarlık

2003 – Devam ediyor Tures Turizm Planlama Restorasyon Sanayi ve

Tic. Ltd. Şti.